

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Tertia Pars Hujus Tractatus. De variis Religiosorum actibus, in quibus proprietatis vitium contingere potest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

TERTIA PARS HUIUS TRACTATUS.

De variis Religiosorum actibus, in quibus proprietatis vitium contingere potest.

Vz pertinent ad acquisitionem monasteriorum, quæ sit per Religiosos eorundem, tanquam per instrumenta, eorum Monasteriis, superioribus explicavimus. Restant tamen explicanda alia, non minoris ponderis, & quæ in praxi omninò necessaria videntur, utpotè quæ juvare magnoperè possunt Religiosos ipsos, ut cautè ambulent, cum timore & tremore salutem suam operantes; ea sunt *Primò*, an Religiosus donare aliquid sine Superioris licentia possit. *Secundò*, an possit recipere. *Tertiò*, an retinere in scio Superiore aliquid valeat. *Quartò*, an proprietatis vitium sit permutare, mutuare, accommodare, aut alio modo contrahere sine Prælati consensu. *Quintò*, an detur casus, in quo Monachus retinere aliquid possit sine Prælati licentia, & quæ possit Prælati intra Voti Paupertatis limites disponere, quidè alii Superiores, sive Ministri Monasterii, adjunctis aliis rebus, quæ valdè videntur conducere ad eradicandum pessimum proprietatis vitium. Univerſa autem hæc disertatio præcipuè locum habet circa subiecta verba.

Textus in Cap. *Non dicatis.*

Certum est eos nihil habere, possidere, dare, vel accipere sine Superioris licentia debere. Quod si propinquus, vel amicus, vel quilibet Fratrum, cuiquam aliquid offerre voluerit, primò quidem Superiori insinuetur, & sic suscipiatur si ipse mandaverit. Et intrà. Consequens ergò est, ut etiam qui suis filiis in Monasterio consistit ut is aliquam contuleris vestem, sive quolibet aliud inter necessaria deponendum, non occultè accipiat.

Et in Cap. *Cùm ad Monasterium.*

Unè si quidquam fuerit alicui specialiter destinatum, non presumat istud accipere, sed Abbati, vel Priori, vel Cellario assignetur.

CAPVT I.

Quando Proprietatis peccatum in largitione alicujus rei sine Prælati licentiâ committatur.

Certum est, inquit D. Augustinus, loquens de monachis, relatus in dict. Cap. Non dicatis, eos nihil habere, possidere, dare, vel accipere sine superioris licentiâ debere.

Ex quibus verbis perspicue constat, nullum Religiosum posse rem aliquam extraneis, sine Prælati facultate donare. Consonat S. Augustin. D. Benedictus Cap. 33. suæ Regulæ Præcipue, ait, hoc vitium radicibus amputandum est, ne quis præsumat aliquid dare sine iussione Abbatis. Et ante ipsum docuerat id D. Basilus in quæst. brev. q. 87. dare, inquit, non cuiusvis est, sed eius, qui dispositionem sibi commissam habet.

Ratione verò confirmatur, quia cum monachus nullius rei habeat dominium; omnia enim bona monachorum, jure ipso in Monasterium transeunt, donando ea extraneis aperte facit contra justitiam, cum rem alienam invito Domino distribuat, & committit præterea proprietatis peccatum, rem illam sine Superioris facultate dispensando.

Imo etiam Superioris permisso, hodie Religiosi nonnullas donationes facere à Clemente VIII. fuerunt prohibiti, quæ antea illis erant permittæ, ut habetur in *Constit. edita anno 1592.* quæ incipit, *Religiosa Congregationis*, & c. ubi præcipit ne Religiosi quicumque sint illi, sive viri, sive femina, cuiuslibet Congregationis, Societatis & instituti (non tamen militia) directe vel indirecte, palam vel occulte, tam communi, quam particulari, & proprio nomine, etiam sub quovis status, vel consuetudinis, seu verius corruptelæ, aut alio prætextu, vel quacunque causâ, nisi in Generali Capitulo, aut alia Generali Congregatione, re mature discussa, unanimi consensu omnium, superiorumque permisso, causa probata fuerit, aliquam largitionem & missionem munerum facere valeant.

Et subiungit statim: Id autem ita absolute & generaliter verum intelligatur, ut neque omnino fas sit quicumque donare, tam ex fructibus, redditibus & proventibus, collectis vel contributionibus, aut oblationibus, sive elemosynis, sive subsidiis certis, vel incertis, ordinariis, seu extraordinariis mensæ seu mensæ communis, vel cuiusvis fabricæ & sacristiæ, quorum bona communiter, ut præfertur, administrantur, seu qua rationibus reddendus sunt obnoxia; quam ex pecuniis, etiam qua à singulis quovis modo acquisita, in commune conferenda omnino sunt: nec per viam voluntaria contributionis in commune congerantur, nec si forsitan privatim & nominatim cuiuslibet Religioso à suis Superioribus, vel à propriis affinis, propinquis, familiaribus, amicis, aut benevolis, vel à piis Christi-fidelibus, etiam elemosyna, aut charitatis & illius propria persona intuitu attributa, seu quomodolibet per quemlibet Religiosum suo Monasterio, domui aut loco acquisita, ut ad libitum de eis disponat, per superiores concessæ fuerint, præterquam leviora esulentia, aut poculenta, seu ad devotionem, vel Religionem pertinentia munuscula communi tantum, nunquam vero particulari nomine (ubi superiori de consensu Conventus videbitur) tradenda.

Sed & ejusmodi missionem munerum ipsi Religiosi Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

atriuslibet sexus non solum per se, verum etiam per alios, tam directe quam indirecte prohibitas, declaramus: nec aliquis excusare se possit, etiam si munerum miserit cuius personæ laicæ, vel Ecclesiasticæ cuiuscunque status, gradus, dignitatis, ordinis, vel conditionis & quavis non solum mundanæ & ducali, Regiæ & imperiali; verum etiam Ecclesiasticæ & Pontificali, aut alia majori etiam S. R. E. Cardinalatus dignitate fulgenti, etiam proprio loci Ordinario, etiam ex causa & occasione benedictionis, vel susceptionis habitus Regularis, tonsuræ aut professionis Monachialium, tam sibi sabditarum, quam non sabditarum, aut ipsi etiam proprio Ordinis Protectori, Vice-Protectori, Generali vel Provinciali, aut cuiuslibet alteri Superiori, aut etiam cuiuslibet simplici & particulari Religioso; ita ut inter ipsos quoque Religiosos (ne prava ambitione impulsus pro consequendis in sua Religione gradibus & dignitatibus alter alterius benevolentiam aut gratiam aucupetur) quocunque largitio aut donatio munerum (nisi rerum minimarum de licentiâ expressâ, & inscriptis Superiorum) sit penitus interdicta.

Insuper prohibemus, ne inquam eisdem Regularibus liceat ullas pecunias quocunque modo erogare, in alicuique etiam Benefactoris, aut Protectoris, vel Ordinaris honorem, etiam occasione transitus vel primæ ingressus, aut ad beneficiorum acceptorum memoriam, gratique animi restitutionem seu pro prædictis personis quavis auctoritate, vel dignitate fungentibus honorifice lautè & opipare excipiendus, seu pro quibusvis convivis eisdem, aut cuius alteri quocunque occasione vel causa exhibendus, vel pro commensationibus, aut comotationibus quibusvis personis, tam ejusdem Ordinis, Congregationis, Monasterij, Domus, aut loci, quam extraneis largiendus, aut pro exhibendis spectaculis, etiam piis intra Ecclesiæ, Monasteria, & domos sacras, seu piæ, vel extra eas, in quibusvis publicis aut privatis, sacris, aut profanis locis, etiam ubi Sanctorum & Sanctarum vita, aut res piæ gesta, etiam in memoriam Passionis Dominice populis spectanda proponuntur, aut alias in prædictis, sive in quibusvis rebus supervacantis ad pompam & ostentationem, aut ad oblationem vel paucorum lucrum & privata commoda quomodolibet pertinentibus; nisi respiciat pro divino cultu & veris Christi pauperum indigentis, servato in hoc charit. ordine, & habitâ necessitatis ratione, de consilio & consensu Superior. sublevaris, aut alias in rebus licitis, & per Capitulum Generale, aut Provinc. non prohibitis, vel taxam ibi forsitan præscriptam non excedentibus sumptus hujusmodi fiant.

Declarantes tamen per hæc laudabilem, & Apostolicâ doctrinâ, sacrisque Canonibus commendatam hospitalitatem, præsertim erga pauperes & peregrinos nequaquam immemni aut prohiberi.

Quinimò si qui redditus ad id vel ex fundatione, vel ex institutis, statutis, aut consuetudinibus aliquorum Monasteriorum, Ordinum, aut Regularium hujusmodi locorum, aut ex Testatorum, vel donantium voluntatibus sive alias applicati, aut donati sunt, eos omnino, ut decet, integrè in usus pios hospitalitatis hujusmodi erogandos esse, & præsertim in Monasteriis, seu locis desertis, & ab laicorum adibus longius remotis: ubi tamen pauperum & verè egenorum ratio imprimis habeatur.

Si quos verò ditionis occasione transitus, sive alias ex devotionis, aut necessitatis causâ edivertere contigerit, eos sanè decere, reflectorio communi cum Religiosis, mensaque & ferculis communibus nequaquam à cæteris distinctis, contentos esse. Verum om-

nirò ipsi Regulares hospitibus potentioribus excipien-
du ita se gerant, ut in eis frugalitas & paupertas Re-
ligiosa prorsus eluceat.

Pari etiam ratione districtè etiam prohibemus, ne
quisquam ex prædictis laicus, alias quam, ut superius
dictum est, vel clericus Sacularis vel Regularis quo-
cunque honore, præminentia, nobilitate, aut ex-
cellentia, etiam S. R. E. Cardinalatus dignitate præ-
ditus, etiam Protector, Vice-Protector, loci Ordina-
rius, Prelatus Generalis, Provincialis, aut Monasterij,
domus, vel loci cuiuslibet Superior, eorumve affines,
propinqui, familiares aut Ministrum cuiuslibet sexus,
quicumque contra hanc supra expressam prohibiti-
onem recipiant.

Quod si vel ab aliquo particulari Religioso, vel à
Superiore quopiam Generali, Provinciali, aut alio
quocunque officio surgente, aut à Conventu, Capitulo
vel Congregatione, sive ab universo Ordine & Reli-
gione quippiam receperint, id quod acceperint, suum
non faciant; verum ipso facto absque alia monitione
Iudicio decreto, sententia, aut declaratione ad illius
restitutionem in utroque foro teneantur; aded ut re-
stitutio ipsa realiter non facta, neque etiam in foro
consentientia absolvi possint. Hanc autem restitutionem
fieri volumus non privatim à Religioso, qui donavit,
sed à Monasterio, domui vel alteri loco, de cuius bonis
facta est largitio, vel si non de eius bonis donatum est,
in quo idem Religiosus donans professionem emisit.
Vel si nomine totius Capituli, Conventus, aut Congre-
gationis vel universi Ordinis seu Religionis donatio fa-
cta extiterit, pariter communi mensa aut massa, cu-
jus nomine donatum fuerit, accepta munera resti-
tuantur: ita ut nec qui donavit, nec Capitulum,
Congregatio, Ordo aut Religio, cui restitutio facien-
da est, illam remittere & iterum condonare, aut re-
cipientem ab obligatione restituendi eximere, vel ut in
pauperes eroget, concedere quoquo modo possit.

Quod si quis ex prædictis Regularibus utriusli-
bet sexus, cuiusvis gradus, Ordinis, dignitatis, ac
ubilibet locorum existentibus conjunctim cum ceteris,
seu divisim, nostrarum huiusmodi prohibitionum sta-
tutorum, ordinationum, iurisdictionum, decretorum, man-
datorum, transgressor fuerit, statuimus ut omnibus
& singulis per eum obtentis dignitatibus, gradibus,
muneribus, & officiis eo ipso privatus, atque ad illa
& alia similia, vel desimilia in futurum obtinenda,
inhabilis perpetuo, & incapax, ac perpetua infamia
& ignominia notatus existat: & præterea privatio-
nem vocis activæ & passivæ absque ullo Superioris de-
creto, aut ministerio, ipso facto incurras, nec non ul-
tra huiusmodi penas, etiam tanquam contra furti, &
simonia criminum reum tam per viam denunciatio-
nis, accusationis aut querelæ, quam etiam ex officio
procedi & inquiri, condignisque suppliciis affici de-
beat, penis aliis à jure statutis, ac per alias Consti-
tutiones Apostolicas, aut propria cuiusvis Ordinis, Con-
gregationis, Monast. domus, aut loci statuta vel con-
suetudines contra personas aliquid præmissorum
committentes forsan decretis & institutis nihilominus
in suo robore permanjuris. Hac tunc Pontif. Con-
stitutio.

Hac Clementis Papæ Constitutione, ubi fue-
rit recepta, multos necesse est abusus nonnun-
quam in Monasteriis invalentes tolli; imò &
multa, quæ antea, vel jure communi, vel con-
suetudine ipsa, quæ magna ex parte sanctissi-
mum Paupertatis Votum enervare solebant, me-
ritò sunt abolita; illud tamen advertendum exi-
stimavi hanc Clementis Constitutionem, ut potè
à jure communi exorbitantem strictè fore in-

terpretandam. Sed quia nos hujus Voti naturam
& obligationem indagamus, præmissa hujus
Constitutionis interpretatione ad aliorum du-
biorum examinationem gradum faciemus.

C A P V T II.

Quibus Religiosis, & in quibus casu-
bus permittitur sit donationes
aliquas facere.

Illud imprimis scire oportebit, cum dicimus
Religiosum absque Superioris licentia ex-
pressa vel præsumpta nihil posse donare, esse ac-
cipiendum de Monachis simplicibus, qui in per-
fecta Communitate sub Prælatorum obedientia
morantur; nam de aliis, quales sunt Beneficariis,
Pensionariis, extra Monasterium ex licentia Sum-
mi Pontificis commorantes, & ejecti à Religi-
one, aliud jus erit statuendum.

Et cum multi multa soleant disputare circa
varia hæc Religiosorum genera, nos breviter
rem omnem 3. aut 4. punctis comprehendemus.

Primò, apud omnes constat huiusmodi Reli-
giosos cuiuscunque status, aut conditionis sint,
non posse donare ad ea, quæ illicita sunt, ut si
quid donent concubinæ, aut in inhonestos alios
usus dispensent, quia cum nihil possit Religiosus
dispensare, nisi ex facultate, vel suorum Superio-
rum, vel summi Pontificis, nunquam potest præ-
sumi, eam extendi ad piophanas & illicitas do-
nationes: Quod si id facere tentaverit, factam
non tenebit; quare accipiens tenetur id restituere
vel Monasterio, vel Ecclesiæ, cujus fuerit ea
bona, ac proinde illa alienatio nulla est ex ipso ju-
re. Ita Molina Tomo 2. de Jus. & jure, disp. 276.
Imò nec debere nec posse Prælatum præbere hu-
iusmodi facultatem Monachis, cum potestas
ipsum non in destructionem ei fuerit concessa,
plenius infra docebimus.

Idem quoque confendum erit de Religioso à
Religione expulso, quamvis Molina, ut supra, non
multum sibi constans in hac parte contrarium
fateatur, nam si Religiosis beneficia Ecclesiastica
obtinentibus, aut iustis de causis extra Monast-
rium commorantibus, non conceditur à Superio-
ribus similis donandi licentia, imò neque po-
testatem habent, ipso Molina testante, eam con-
cedendi, non video à quo possit Religioso ex-
pulso præfata licentia etiam ad illicita concedi,
cum verè sint Religiosi; neque rationi consen-
taneum videtur melioris debere esse conditionis,
ut ampliorem habeant aliis potestatem? Secundo
certum est, ut in sequentibus plenius disceremus,
permittitur esse Religiosis in elemosinas, aut in
alia opera pia monasterij bona largiri. Restat
igitur ut inquiramus de donationibus liberis,
honestis tamen, secundum varia Religiosorum
genera, tam exemptis, quam non exemptis; oportet
enim ut speciatim de omnibus differamus.

D V B I V M I.

De Religiosis exemptis.

AN Religiosi qui liberam solent bonorum
habere administrationem, possint donationes
in usus honestos facere, atque donando ex-
fructi-

ius Voti naturam
premissa huius
e ad aliorum da-
nam facimus.

II.
in quibus casu
donationes

cum dicitur
licentia ex
donare, esse
ibus, qui in
perum obedi-
unt Beneficiarij
ex licentia Sum-
jecti à Religio-

disputare circa
nos breviter
prehendemus.

hujusmodi Reli-
gionis sine
citra sunt, ut si
honestos alios
filijs Religiosus
orum Superio-
rum potest pro-
e illicitas do-
verit, factum
ar id testimo-
nium fuerit et
est ex ipso ju-
re, disp. 276.
præbere hu-
cum potest
rit concessa,

Religioso à
ut supra, non
contrarium
Ecclesiastica
ra Monaste-
litur à Superio-
neque po-
e, eam con-
eligioso et-
ta concedi,
i concessio-
nditionis,
Secundo
differemus,
enas, aut in
ii. Relic-
os liberis,
igiosorum
potest
eramus.

I.

honorum
donatio-
ando ex
fucti.

Quid pos-
sint Reli-
giosi cum
licentia
debita ex-
tra mo-
nasterium
viverent.

Quid Re-
ligiosi be-
neficiarij,
& à Reli-
gione ex-
pulsj.

fructibus beneficii, vel aliorum, quæ sua indu-
stria & labore compararunt suis consanguineis
& amicis, majoris est difficultatis: distinguen-
dam existimo; nam vel sermo est de iis Religio-
sis, qui Monasterio quantum ad dominium &
proprietatem acquirunt; sibi verò quantum ad
commoditatem & liberum honorum usum,
quales sunt, qui extra Monasterium ex licentia
Pontificis, & Superiorum, ad tempus, vel in per-
petuum commorantur; & in hoc casu judican-
dam erit secundum potestatem & facultatem il-
lis à Superioribus permissam: si verò in facultate
sive literis Apostolicis nihil fuerit expressum, vel
aliàs à suis Prelatis non fuerit ipsi denegata, eo
ipso quo à Summo Pontifice concessa est alicui
facultas per totum ipsius vitæ spatium degendi
in sæculo, censetur etiam illi concessa admini-
strandi bona, quæ sua industria & labore acqui-
siverit, de quæ illis disponendi etiam per donationes
suo statui competentes, ut merito notavit Molina
Tom. 1. disp. 104. Dixi (qua sua industria acqui-
siverit) nam si ex annua pensione sibi à Monaste-
rio concessa sustentetur, non præsumitur hujus-
modi licentia, nisi exprimat.

Si verò agamus de Religiosis beneficia Eccle-
siastica, aut pensiones possidentibus, aut etiam
de illis, qui à Religione expulsi, qui non sibi, ne-
que Monasterio, sed vel Ecclesiæ, vel Summo
Pontifici proprietatem bonorum sibi obvienti-
um acquirunt, tunc absolute fatendum erit
posse hujusmodi Religiosos similes facere do-
nationes. De Religiosis beneficiariis docent id
cum Navarro in Cap. non dicatis, num. 10. ferè
omnes juniores, præcipue Molina de just. & jur.
Tom. 2. Tracl. 2. disp. 276. & Tom. 1. Tracl. 2. disp.
140. Et de Monacho expulso idem Molina di-
cta disput. 276. Et de Pensionario Navarrus Com-
mentario 4. de Regularibus n. 68. Azorius Tom. 1.
Lib. 1. 2. Inst. moral. Cap. 11.

Sed & ratione nostra assertio manifestè prob-
quia tam Religiosus beneficiarius, quàm ejectus
& Pensionarius exempti sunt à obedientia, ut
latius supra probavimus. Quare commoditas
tota, usus & dispositio bonorum, quæ interim
acquirunt, perinde ad ipsos spectat ac sic Reli-
giosus non essent, quia non habent tunc cui in ea
parte pareant, & cuius ductum ac voluntatem
sequi teneantur: Sed potius quoad administra-
tionem, acquisitionem & alienationem eorum
bonorum se habent ac si dominium haberent,
suique juris essent.

Speciatim verò de Religioso beneficiario re-
quæ docuit Navar. d. n. 10. & in Tracl. de reddit.
Eccles. monito 25. perinde posse de fructibus be-
neficii disponere ad honestam sustentationem
suam, & ad pias causas, sive honestos usus, ac sæ-
cularis de fructibus sui beneficii: & addit hanc
sententiam fuisse Cardin. à toto orbe Chri-
stiano usu receptam, & apertè insinuari in Cle-
ment. 2. §. sed & talis, de vita & honestate Cleric.
in qua assignatur differentia inter Regularem
simplicem & beneficiatum, quod hic abique fa-
cultate Superioris possit immediatè fructus be-
neficii in opera pia impendere, ille vero non.

Præterea, quod omnis titulus Canonic. benefi-
cii præbet facultatem disponendi redditus in hon-
estam sui sustentationem & in opera pia; qui
enim est administrator beneficii, est etiam admini-
strator fructuum. Ex quibus inferri Navarr.
quod æqua sit Regulari & Sæculari facultas iuste
Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.

disponendi de fructibus beneficii; quare sicut
Sæcularis non potest in alios usus præter bene-
ficio disponere, potest tamen ad congruam sui
sustentationem, & pia opera impendere, ita &
Religiosus. Unde sicut Sæcularis beneficia-
rius potest donationes honestas & suo statui
convenientes facere, & ita Religiosus.

Quid verò intelligamus nomine congruæ su-
stentationis, opus erit, ut aperiamus.

Dico igitur congruæ sustentationis appellatio-
ne comprehendendi non solum ea quæ ad le suamque
familiam alendam sunt necessaria, sed etiam illa
quæ ad moderata convivium, pro sui status qualitate
consanguineis & amicis aliquando exhibenda,
& ad hospites excipiendos, non solum quando
id charitas postulat (quoniam id in et opera pia
merito computatur, & ad hoc verbis sequenti-
bus Conc. Trident. Sess. 25. Cap. 8. de reformat.
hortatur, Admonet S. Synodus quoscumque ecclesi-
astica beneficia, secularia seu regularia obtinentes, ut
hospitum officium à SS. Patribus frequenter com-
mendatum, quantum per eorum præventus licebit,
prompte benigneque exercere assuecant, &c.) sed et-
iam quando sola humanitas urbanitasque eid exi-
git. Operabit tamen ut in ejusmodi convivium
religiosa parsimonia teleceat, ut prudenter ob-
servat Navarrus in Apolog. q. 1. mon. 78.

Appellatione quoque congruæ sustentationis
comprehenduntur non solum donationes remu-
neratorie, ut Navar. sup. mon. 82. num. 9. ob-
servat, sed etiam merè liberales, dummodo mo-
deratæ sint donationes pro loco & tempore, ju-
xta conditionem ac statum donantis, ut in specie
advertit Molina Tomo 1. de justitia, Tracl. 2. disp.
145. Quare poterit Regularis beneficiarius
munuscula aliqua ad eos mittere, à quibus neque
retributionem expectat, neque aliud prius accepit:
nam regulariter loquendo, ut bene ad-
vertit P. Molina ubi supra, ea omnia comprehen-
dit decens, sive congrua sustentatio, quæ secun-
dum honestam & laudabilem consuetudinem in
usu sunt in hominibus suæ conditionis ac status;
quare ei ea omnia sicebunt, quæ Beneficiarii
conditio & status postulant.

Dixi, fas esse beneficiario donationes remun-
eratorias facere, quia fas est remunerare obsequia
gratis impensa; nam licet ad id ex justitia non
reneatur, teneatur tamen si moderatè fiant; nam
licet (ut optimè advertit Navarrus) æquum sit
beneficia in se collata plusquam ad æqualitatem
remunerare, teste D. Thomà 1. 2. q. 106. art. 6.
non tamen immoderatè; nam quod ad æquali-
tatem arbitrio boni viri compensatetur 12. au-
reis, posset jure Beneficiarius regularis compen-
sare 14. aut 15. de redditibus sui beneficii, non
verò 30. quoniam cederet in detrimentum pio-
rum operum, ad quæ de incremento reddituum
sui beneficii ultra suam competentem sustenta-
tionem teneatur.

Idem quoque & à fortiori affirmandum erit
de donationibus merè liberalibus, nam si im-
moderatæ sint pro status conditione, non dū-
bium, quin peccaret læthaliter, si eas faceret, quia
defraudaret opera pia, in quæ debent converti ea
quæ ultra competentem sustentationem ex fru-
ctibus beneficii percipiunt, in quo sensu locutus est
Navarrus in Apol. quest. 1. mon. 78. n. 1. dum negat
donationes ex sola liberalitate & amicitia factas
de redditibus beneficii licitas esse, Beneficiario
adhuc sæculari; intelligendum est enim de im-
modera-

Quid no-
mine con-
grua su-
stentatio-
nis intelli-
gatur.

Quales
donatio-
nes Regu-
lar. bene-
ficiarius
permis-
tuntur.

IESU
Spirit.
II

moderatis, secus autem de moderatis, & suo statui competentibus, ut observat idem Molina supra citatus.

Quales prohibeantur.

Ex quo inferitur donationes factas à Religiosis beneficiariis in usus prophanos, vel ad ditandos consanguineos aut amicos, omnino eis prohiberi, ac proinde mortaliter peccare, ut communis DD. sententia affirmat, & expressè id dicto Concilio Tridentino præcepto prohibetur. Nam *sess. 25. Cap. 1. de reform.* sic dicitur, *omnino eis interdicitur (scilicet Episcopis, sancta synodus) ne ex redditibus Ecclesiarum, consanguineos, familiaresque suos augere studeant, cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, eis ut pauperibus distribuant.* Et infra, *Quæ vero de Episcopis dicta sunt eadem non solum in quibuscunque Ecclesiastica beneficia tam secularia quam regularia obtinentibus pro gradu sua conditionis observari, sed etiam ad S. E. R. Cardinales pertinere decernit.* Hactenus Synodus Tridentina.

D V B I V M II.

De Religiosis non exemptis.

Quid possint Religiosi, qui in monasterio degunt, habentes à Prælato dispositionem aliorum bonorum.

DE Religiosis illis, qui in Conventu vivunt, quibus commoditas & liber usus ac dispositio aliquorum bonorum à Prælato concessa est, ut stipendium carhedæ, aut alterius munitis, quod administrant, vel si cui certa portio Conventus quorannis in suam sustentationem concessa est, ita ut illa contentus, nihil petat amplius, vel cui certi annui redditus, sive de bonis Conventus tanquam bene merito, sive à parentibus aut consanguineis, aut ab aliquo alio ad sumptus suos atque usum, consentiente Monasterio, aut dispensante Summo Pontifice concessi sunt, dummodo servet restrictionem & limitationem in illorum usu & dispositione à Prælato sibi impositam, nempe ut in his rebus, & non in aliis ea insistant, vel ut recurrat ad ipsum pro facultate, aut certiore eam faciat, quibus in rebus velit aliquid expendere: de his inquam omnibus, & similibus casibus censendum est Religiosos jure posse de iisdem bonis non solum elemosinas facere, sed & donare ad ea, quæ illicita non sunt, ut docet Molina *Tomo 2. de just. disput. 276. & Tomo 1. disput. 140.*

Fundamentum hujus sententiæ est, quia cum Religioso illa bona pro ejus competenti sustentatione à superiore fuerint concessa, poterit hujusmodi donationes facere, servando limitationes sibi à Prælato suo præscriptas, ex qua præscriptione, sive licentia pendet major, vel minor facultas dispensandi illa bona in usus honestos.

D V B I V M III.

De donationibus factis à Religiosis intra septa monasterii.

Religiosus sine Prælati licentia nihil donare potest, et

Monachum sine Prælati licentia tacita vel expressa non posse aliquid donare etiam Monachis proprii Monasterii est communis DD. sententia: & ratio ipsa confirmat. Ita præter alios, ut eorum defendit Corduba, in *Reg. B. Francis Cap. 6. & Mendoza quodlibet. q. 8. de*

paupertate conclus. 3. qui alios auctores referunt Lud. Lopez 2. parte instructorij C. 156. citans Victoriam. Et constat primo ex Cap. Non dicatis, ubi dicitur: Quod si quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, primo quidem Priori infirmetur & sic suscipiatur. D. Bonav. in Speculo discipl. Tomo 2. Cap. 4. Proinde fratres nullatenus sine licentia, neque à se invicem neque à fratre rem aliquam accipere, aut dare attentent.

Probatur deinde ratione. Primo, Quia dare aliquid sine licentia est actus proprietatis & dominii, ut ex superioribus constat, Ergo qui sine Prælati facultate aliquid dar, erit dicendus proprietarius.

Secundo, Quia, ut constat ex *S. primo instit. de usu & habitatione*, & supra latius probavimus *1. parte §. tertio de usu*: qui aliquid ad usum habet, non potest talis rei usum in alium transferre, Unde de usufructo in textu dicitur: *Nec ulli alii quod habet aut locare aut vendere, aut gratis concedere potest.* Ergo cum Religiosus solum habet usum & non dominium rei sibi à Prælato concessæ, non poterit usum illius in alium transferre, Quæ ratio majorem habet in Religioso vim, quam in aliis, qui dominii sunt capaces, cum solum habeat usum facti & non juris. Unde optime docuit Soto *4. de justit. q. 1. art. coroll. 8.* Religiosum convivæ comparari. Nam sicut hic cibos, quibus vescitur ad alios mittere, vel transferre non potest, nec secum asportare, sine invitantis propriæque domini licentia, sic ille res quibus utitur ad alios transferre non potest absque Prælati facultate.

Tertio, Quia bonorum Conventus administratio soli Prælati, vel ejus vices gerenti demandata est, ut in Conc. Trident. *Sess. 25. de reform. Regul. Cap. 2.* statutum est. Et in nostra Regula *C. de non habendo proprium*, his verbis. *Et distribuatur unicuique per manum Prioris, vel per fratrem ab eodem ad idem officium deputatum, prout cuique opus fuerit.* Et in aliis Religionum Regulis prout nos in Commentariis nostræ Regulæ *C. de non habendo proprium*, docuimus, Nullus ergo Religiosus poterit earum rerum, quibus utitur, in alios usus transferre: aliàs dispensatoris assumet officium. Ex quo deduco Religiosum ex his, quæ manuum labore acquirit, non posse sine Prælati licentia, notabilem quantitatem in alium transferre, verbi gratia, exceptorios Codices, neque Cruces &c. Quia cum non possit de his rebus (ut supra dictum est) disponere, consequens est nihil posse ex illis, aliis donare.

D V B I V M IV.

De Prælati Monachorum.

NUM vero Prælati Monachorum, donationes facere possint, examinandum restat. Illud quidem univèrsim de Prælati Religiosorum certo statuendum videtur, ipsos posse donationes remuneratorias eo sensu & moderamine, quo de Religiosis beneficiariis locuti sumus, facere. Quare de merè liberalibus, quæsto procedit. Navar. *4. Cap. non dicatis, num. 23.* existimat non posse, idem docet *Consilio 75. de Regul. n. 32.* Cynus & Baldus in *l. 1. Codicis de procur. Panor. in Cap. Cæterum de donationibus, num. 4.* Antoninus *3. parte Tit. 16. Cap. 1. §. 1. Major. in 4. dist. 38. quæst.*

38. *quest. 2.* quorum illud est fundamentum, quia Prælati solum est dispensator bonorum Monasterii, vel inter Religiosos, vel in alios usus, qui in Conventus cedant utilitatem.

Contraria tamen sententia veteri videtur, nempe Superiores Religionum posse juxta facultates Monasterii seu Conventus, spectatisque cæteris circumstantiis concurrentibus atque servatis Constitutionibus, aut suorum Superiorum ordinationibus, circa quantitatem, modum aut dependentiam à majori parte Capituli, vel à suffragio aliquorum ad id deputatorum, non solum donationes remuneratorias, sed & alias, quas bonum Conventus decenque recte administratio eorum bonorum postulare ac permittere judicabit. Docet hanc sententiam Molina, *Tom. 2. Tract. 2. disput. 276.* & de moderatis donationibus id ipsum docuerunt Ludo. Lopez, in *instruitorio Cap. 55. & 56.* & juniores alii. Cujus sententia ea potest à priori assignari ratio, quia quilibet Regularis, ut eruditè advertit Navarrus, *d. C. non dicatis, num. 11.* factus Abbas vel Prior, est beneficiarius; nam Abbacia, Prioratus Conventualis, & præfecturæ aliæ, sunt propriè beneficia Ecclesiastica; quare jure communi habent illam facultatem generalem disponendi de fructibus bonorum beneficii, nisi aliud restringatur; igitur sicut alii beneficiarii permillum est, hujusmodi donationes facere, permillum erit quoque idem Prælati regularibus, nisi alias peculiaribus suorum ordinum statutis prohibeatur, aut ardeat eorum facultas, ut communiter fieri solet in omnibus Ordinibus vel Constitutionibus expressis, vel praxi, consuetudine à viris probis recepta. Hujusmodi tamen donationes à Prælati fieri possunt vel ad remunerandum alicujus obsequium, aut ad retinendos in amicitia & benevolentia de suis Cœnobii bene meritos, aut ad aliorum animos conciliandos, ad tuendum, augendum, conservandumve commune bonum ipsius Monasterii, aut totius Ordinis, vel in alios usus honestos & bonos, inspectis circumstantiis superius adductis.

Inter Prælatos vero non est æqualis facultas in dispensandis bonis Monasterii; nam penes Provinciales major residet potestas, quam penes Priorem vel Guardianum, & penes Generalem plenior & uberior, quam penes Provincialem; habent enim hi authoritatem quasi Episcopalem. Quare sicuti Episcopi, ratione status & uberiorum fructuum majores possunt donationes facere, quam alii beneficiarii; ita Provinciales vel Generales proportionaliter majorem habent facultatem aliis Prælati inferioribus, ut observat Navarrus *Lib. 3. de restitu. Cap. 1. numero 183.* & cum eo multi ex junioribus.

Sed quaerit aliquis, an Prælati habens facultatem in aliquo Ordine donandi usque ad quantitatem v. g. 10 aureorum, possit plures donationes facere, quæ simul sumptæ quantitatem sibi, vel à consuetudine, vel à Constitutionibus taxatam excedant? Resp. affirmativè, dummodo similes donationes in fraudem Conventus non fiant; quod tunc contingeret, quando Prælati videns se notabilem quantitatem unicæ donatione elargiri non posse, plures mediocres donationes faceret, ut sic notabilem quantitatem, quam una vice elargiri nequiverat, pluribus vicibus donaret, de quo infra latius dicemus.

De Vicario vero Conventus, cui in absentia Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

Prælati commissæ est cura & regimen Monasterii, si aliunde limitatam non habet jurisdictionem idem ferendum est judicium, quod de Prælati ordinario, si hoc unum excipias, quod non potest immobilia Conventus bona alienare, ut habetur in *Cap. Cum nobis, de electione.* & C. is cui procuratio, *ead. tit. in 6.* Ex quibus aperte colligitur eisdem efficacitæ & valoris esse id quod facit is, cui Ecclesiæ administratio commissæ est, cum eo quod à proprio & ordinario administratore fit, exceptâ bonorum immobilium administratione. Ita docuit Navarrus *Consil. 75. de Regular. num. 62.* & colligitur ex Sylvestro, *verbo, vicarius, num. 6.* Sed in hoc attendendæ sunt propriæ cujuscumque Ordinis Constitutiones. Poterit tamen Prior Vicarii à se constituti potestatem delegatam in aliquibus restringere & coarctare.

D V B I V M V.

De Procuratore & aliis Conventus officialibus.

Inferiores ministri seu officiales, quorum quilibet secundum suum gradum & statum Monasterii bona administrat, quales sunt Procuratores, Cellarii, seu Oeconomi & alii similes, nullas possunt ex raneis donationes facere, neque liberas, neque remuneratorias sine expressa, aut saltem manifestè præsumpta Prælati licentia. Primo hæc assertio, si loquamur de Procuratore, expressè est D. Thomæ 2. 2. q. 32. art. 8. ad 1. ubi etiam prohibet elemosynas à Procuratore faciendas sine Prælati consensu; Monachus (inquit) si habet dispensationem à Prælati commissam, potest elemosynas facere de rebus Monasterii, secundum quod sibi est commissum. Si vero non habet dispensationem, quia nihil proprium habet, tunc non potest elemosynam facere sine licentia Abbatis, vel expressè habita, vel probabiliter præsumpta. Quæ verba valde notanda sunt. Tenet etiam glossa in *Clement. 2. §. sed & talis, de vita & honest. cleric.* Antonin. 3. parte 11. 16. Cap. 1. §. 1. ubi Procuratorem etiam commissum munus, sine Prælati licentia dispensare, affirmat, & consentiunt Sylvester, *verbo, Religio, 6. num. 7.* & Fran. Sarm. 1. parte *sui defensorij num. 11.* Ratio est clara; quia quotiescunque Regularis dispensat aliquid notabile sine licentia sui Superioris, est proprietarius; quare Procurator eam non habens, peccabit, non aliter ac quicumque alius particularis Religiosus. Unde sequitur, sine peccato mortali nihil notabile posse Procuratorem dispensare sine Prælati licentia tacita vel expressa, etiam si in bonum Conventus cedat talis dispensatio, ut si sibi vel alii Religioso librum emat, tunicam, vel femoralia. Ita assertuit Mendoza, & ex ratione supra adducta, colligitur. Ex hac conclusione efficitur, Procuratoris administrationem (idem esto judicium de aliis officialibus) non posse plus extendi, quam Prælati voluntas permittit. Propterea diligenti cura ab illo Prælati voluntas pensanda est, & ultra eam nihil dispensandum.

Ex quibus colligit Mendoza quodlibet de paupertate conclus. 1. *quasi. 8.* quam cauè ac diligenter Procuratores debeant sui muneris executioni & honorum Monasterii administrationi intendere. Nam quoties citra expressam Prælati licentiam,

Ggg 3

Superiores Religionum possunt donationes facere, juxta facultates monasterii nonnullis observatis conditionibus.

Quibus Prælati quoad has donationes competat major, aut minor potestas.

Incidentis dubij solutio.

IV.

MM.

donationes restat. Religiosorum donationes examinet, omnes, si oportet, existimat quilibet Panotio. Antonin. 4. *disput. 8. quasi.*

IESU Spirit. II

*Doctrina
observan-
da.*

tiam, aut rationabiliter præsumptam, notabilem aliquem sumptum faciunt de bonis Conventus, proprietariorum vitium incurrunr, & quamvis ad meliorem mentem non redeunt, ut firmiter stant ad talibus sumptibus deinceps abstinere, sunt in statu peccati mortalis, ac proinde nec absolventur à Confessariis.

Ex quo rursum fit non modò in profanos usus, sed nec in alios licitos, ut tunicam, chlamydem, calceos, aut quavis alia utensilia & suppellectilem emendò, aut sibi, aut aliis fratribus, bona monasterii, sine Prælati facultate, absque proprietatis vitio expendere non posse.

Dico secundo. Cæteros Conventus officiales nullo modo commissam sibi facultatem excedere posse, bona monasterii dispensando, vel in extraneos, aut in ipsorum familie Religiosos, & contrarium facientes, peccabunt mortaliter contra votum paupertatis, si res dispensata notabilis fuerit quantitatis. Ita censent supradicti Authores, & ratione præcedenti conclusione facta convincitur. Et ulterius sumi potest ex Regul. S. Benedicti Cap. 31. ubi de Cellario, vel œconomolovens, ita dicit: *Sine iustione Abbatis nihil faciat. Et infra. Neque avaritia studeat, neque prodigus sit & extirpator substantie Monasterij, sed omnia mensurate faciat.* & secundum iustionem Abbatis sui. Idem sumi potest ex Basilio in *questionibus compendio explicatis quest. 144.* ubi de Monasterii officialibus, & de cura ab illis in bonorum administratione exhibenda loquens: *Qui abusus (inquit) velut sacrilegus iudicetur.*

Et adungi potest Bonavent. *In spec. discipl. 1. parte partis. 1. Cap. 4.* ubi ad quid officialium facultas extendatur, optimè declarat. Et inter alia docet, omnia, quæ ab illis dantur, danda esse velut nomine Prælati: *ut dei quidem (ait) non secundum propriam voluntatem, sed prout sibi à Superiori fuerit constitutum.* De quo latius dicitur infra. Ex his colligitur 1. Sacristam, œconomum, vel cellarium, janitorem ac Refectorii curam habentem notabile aliquid contra voluntatem Prælati dispensantes Votum Paupertatis frangere.

Colligitur 2. quam necessarium sit, ut Conventus officiales iustè & sanctè ministerium suum adimpleant omni privatos esse, vel amotis vel odii affectu, aliàs enim sapientius infideles inveniuntur contra Paupertatis Votum dispensatores. De quo legendus est D. Basilus, qui hoc eleganter docuit in *quest. fusus explicatis, quest. 34.* his verbis. *Multam misericordie, & longanimitatis erga omnes providentiam faciant, ut neque suspitionem præbeant alicui assidionis, favoris, aut invitationis erga quosdam.* Et infra. *Itaque à favoris affectu, itemque contentione, tum propter relata, tum ob alia multa ad summum puros esse eos, qui fraternitatis rem ad usus necessarios distribuunt.*

*Incidentis
dubii so-
lutio.*

Sed quæres, poterint officialis Conventus, aut etiam simplex Religiosus donare externis absque Superioris consensu parvula quedam munuscula, præsertim ad cibum & potum pertinentia, vel alia, quæ ad pietatis & religionis studium pertinent, cuiusmodi sunt sacra reliquia, imagines Sæctorum, cereæ item agni imagunculae aut calculi, Pontificum autoritate factati? Resp. in his rebus, si expressè non fuerint à Superioribus prohibita, iure præsumi tacitum cõsensum, maxime si imagines istæ non fuerint pretiosæ, vel bysso aurove ornatae. Hactenus quæ diximus de donationibus, quæ ab univetsis Re-

*Legend. de
hu P. Le-
zana, qui
Tom. 2.
qq. Re-
gul. verb.
donare*

ligiosis pro suorum statum discrimine fieri possunt, procedunt attentò jure communi, nam in Religiosis provinciis, ubi Bulla Clementis Papæ VIII. usum recepta est, servanda erit forma & modus in ea præscriptus.

D V B I V M VI.

An possint Religiosi donationes ad causas pias & in elemosynas facere.

Superiores Monasteriorum, tam ex superfluis Monasterii, quàm de necessariis, hoc est, non superfluis, sed competentibus ad statum Conventus posse ac debere facere elemosynas, cum D. Thom. in 4. dist. 15. quest. 2. art. 5. *questio. ad titum* communis sententia docet, & latius profertur Medina in *Tractatu de elemosynis*. C. de quibus bonis elemosyna sit faciendâ §. *Abbate*. Et quamvis in vita possint elemosynas facere, non tamen in morte possunt etiam in pias causas aliquid legare, sine licentia Summi Pontificis, ut infra plenius de Monachorum testamentis agentes edocebimus.

Quis vero modus servandus sit in distribuendis Monasterii elemosynis, pulchre docet Basil. magnus interrog. 100. in *Reg. brev.* dicens: *Eos, qui aliunde ad nos accedunt, ac mendicantes aliquid petunt, quomodo dimittemus, & nunquid arduis ista suis quisque panem, aut aliud quidvis illi debet tribuere? an vero unicuique munus hoc conveniat delegari? Resp. cum Dominus affirmans dixerit apud Mattheum: non esse bonum sumere panem solum & mittere canibus; & tamen illud etiam approbaverit, nam & canes edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum, cui dispensandi munus est assignatum, si illud diligenti habita animæ avertione excusari debet, qui verò præter illius sententiam aliquid facit, ut tanquam evasor disciplina aserit oburgandus est, idque eo usque quod tuus suum locum distat, cum Apostolus dixerit: Unusquisque in quo vocatus est, fratres, in eo permaneat apud Deum.*

Idem etiam ius erit Religiosis aliis exemptis, de quibus supra mentionem fecimus. Nam si his liberum est donare in usus honestos, & quocunque alios licitos, à fortiori in elemosynas & causas pias. Quod ad cæteros Religiosos attinet, opus erit cum distinctione respondere, nam vel degunt in Monasterio absque peculio, aut administratione aliqua sibi à Superioribus commissâ, & tunc sine licentia Superioris expressa vel probabiliter præsumpta non possunt elemosynas facere, ut inter alios docuit S. Thom. 2. 2. *questio. 32. art. 8. ad 1.* sumpto argumento à contrario sensu. Antoninus 3. part. tit. 16. Cap. 1. §. 11. *notabili 4.* ubi inquit: *Religiosus de concessis bonis ad usum, nihil potest donare etiam elemosynaliter: nec de eo, quod acquirit per industriam aliquam, nec de bonis paternis, quando sibi committerentur ad usum, etiam si fieret Procurator, quia omnia sunt Monasterij, ut dicitur 12. quest. 1. C. non dicatis; nisi super hoc habeat licentiam agendi, & tunc bene minor, aliat dissipatio erit.* Consentit Sylv. verbo. Religio §. n. 7. *vers. secundum.* qui Archidiaconum citat, & idem repetit, verbo, elemosyna. *quest. 5. & Navarrus. C. non dicatis n. 8.* & hæc est communis & indubitata apud omnes sententia, Quam Doctrinam omnes

*Quid de
illis Reli-
giosis, qui
extra mo-
nasterium
degnant.*

*Quando
culpa le-
thalis cõ-
mittatur
in rece-
ptione re-
rum,*

omnes extendunt etiam ad Procuratores Conventuum, ut expresse docuerunt D. Thom. Antoninus & alii, præcipue Navarrus d. c. non dicitis, n. 8. & 9. Ex licentia tamen Prælati probabiliter præsumpta licet possunt Religiosi omnes, elemosynas secundum statum paupertatis, & usum siue consuetudinem illius Ordinis pauperibus elargiri; ut obseruauit P. Molina de iustit. & iure, Tract. 2. dist. 276. Sed satis erit si probabiliter præsumatur, ut in specie docuit D. Thomas 2. 2. q. 32. art. 8. ad 1. & 2. Si uero licentia tacita non præsumatur, nullas possunt facere elemosynas.

Quando uero merito possit præsumi licentia tacita, quæ necessario debet præcedere, ut iure Monachus possit elemosynas facere, attendenda sunt Religionum consuetudines, tacitæque Prælatorum voluntates, ita ut elemosynæ non ultra extendantur, nisi quantum intellexerint illorum esse uoluntatem.

De illis uero Monachis, qui extra Monasterium de licentia Superiorum peregrinantur, aut in scholis commorantur, conueniunt omnes, posse illos facere elemosynas, quas honesti scholastici, aut peregrini facere consueuerunt; hæc enim præsumpta uidetur superioris uoluntas, qui eis necessaria ad peregrinationem, aut in scholis habitationem suppeditat. Ita in et alios Navarrus. C. non dicitis. n. 8. Porro si Prælati alicui in scholis aut alibi degenti, singulis annis certam pecuniam summam ad suam sustentationem tribueret, tunc quantum de sua sustentatione sibi uellet subtrahere, in elemosynam largiri posset, aut in alias donationes honestas, aut aliter decenter infundere.

CAPVT III.

Quando proprietatis peccatum in receptione alicujus rei sine Prælati licentia committatur.

Dico primo, quotiescunque Religiosus notabilem recipit quantitatem, animo illam retinendi, & occultandi Prælati, peccat mortaliter, quamuis alias habeat uoluntatem resignandi, si ab illo petita fuerit. Probatur 1. hæc Conclusio ex dicto C. non dicitis, in illis uerbis: *Certum est eos nihil habere, dare, vel accipere sine Superioris licentia debere.* quod magis explicans infra subiungit: *Quod si propinquus, uel amicus uel quilibet fratrum cupiam aliquid offerre uoluerit, primo quidem Priori insinuetur, & sic suscipiatur, si ipse mandauerit, de quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit.*

In quibus uerbis non solum prohibet Augustinus aliquid ab extraneis accipere, sine Superioris licentiâ, sed etiam ab ipsime Fratribus, nisi præmissio Prioris consensu. Idem statuitur in C. Cum ad Monasterium, ubi: *Quod si quidquam alicui fuerit specialiter destinatum, non presumas illud accipere, sed Abbati, uel Priori assignetur.*

Deinde in Concilio Tridentino Sessio 25. Cap. 2. de reformatione Regularium: idem præcipitur his uerbis: *Nemini Regularium liceat bona mobilia, uel immobilia, cuiuscunque qualitatis fuerint, tanquam propria, aut etiam nomine Conuentus possidere, sed ea statim superiori tradantur, Conuentuique incorporentur.*

In quibus uerbis animaduersione dignum est, Concilium non solum præcipere, quod Religiosi nihil occulte retineant tanquam proprium, sed etiam neque nomine Conuentus, & quod decretum hoc, præcepta contineat, non solum colligitur ex uerbis præceptiuis, quibus in re grauiuitur, sed etiam ex graui poena, quam transgressoribus imponit, Concil. e. i. Mediolanen. part. 3. Constitutionum C. de Monialibus, idem docet: *Bona, (inqui) qua singulis mittuntur, ad Præfectam offerantur; neque ulla pars sit illa accipere, aut ad usum habere, nisi sciente, aut consentiente Præfectâ.*

Eadem conclusio probatur ex S. Patribus, in primis Augustinus in prima Regul. clericis tradita de itinerantibus tractans, sic habet:

Si quis autem causa necessitatis detinet id quod à monasterio secum portauit; necesse habet, ubi præpositus suus est, illud proferre; quia non poterit sibi detinere, quod per pactum ad omnes pertinet, & DEO usque consecratum est. & in Regul. 3. Si quis filius suis aliquam contulerit vestem, uel quodlibet aliud, non occulte accipiat, sed sit in potestate præpositi, ut in rem communem redactum cui necessarium fuerit præbeatur. Quod si aliquis rem sibi collatam celauerit, foris iudicio condemnatur.

Idem habet Basilus in Constitutionibus Monachorum Cap. 35. quatenus dicit: *Proprietatis uitium est privatam pecuniam habere, & clanculum infuso Superiore aliquid deuolui. & in q. breuior. q. 87. dicit. Dare aut accipere non est cuiuslibet, sed eius cui delatum est manus dispensandi. Quod etiam reperit q. 91. & colligitur ex quæst. 42. Subscribit Hieronymus in Regul. monach. Cap. 3. *Hæc perpetuo in uestro monasterio observatio maneat, quod nulla omnino augere, aut aliquatenus retinere audeat sine licentia, scilicet Præfectæ per horam consensu, aut obulium, aut aliquid quantumcumque minimum, quodque à matre uel sorore mittatur.**

Eandem doctrinam habet Benedictus in 1. a Regul. Cap. 33. dicens: *Ne quis presumat aliquid dare uel accipere, sine iussione Abbatis, & Capit. 54. Nullatenus liceat monacho, neque à parentibus suis, neque à quoquam hominum qualibet manuscula accipere, sine præcepto Abbatis.* Legendus est etiam Capite 55.

Confirmatque id Bernardus, de modo bene uivendi ad sororem, serm. 48. de non habendo proprio ubi in fine sermonis sic habet: *Quicquid habes, habito cum licentia, habito cum benedictione; sine licentia Abbatis, uel Prioris nihil habeas sine benedictione nihil recipias.* Idem quoque docet Bonaventura in speculo disciplina 1. parte particula 1. Cap. 4. Tom. 2. Opus. ubi inter multa hanc singularem habet sententiam: *Statutum Religiosa mancipationis euadit, qui in usu proprio rem aliquam, siue à parentibus, siue quibusdam aliis recipit, Aut quod maioris est culpa accepta occultans Superiorum iudicio non exponit. Nulla enim res quam superior non dederit, aut permisit est licita proprium abdicanti.*

Sed responderi potest sanctos Patres & Concilium solum prohibuisse occultam receptionem factam animo non dandi, etiam si petatur; non uero illam, quæ fit cum animo dandi acceptam rem Prælati. Hæc tamen interpretatio primo excludenda est, quia in ea grauia, & expressa testimonia SS. PP. ac factor. Conciliorum, sine fundamento explicantur ad libitum.

Quam observanda circa uerba Concil. Trid.

IN IESU
SPIRITU

crimine fletu
munit, nam in
Pape III. ubi re
& modus in ca
VI.
onations ad
mosynas
am ex superior
nis, hoc est, non
ad statum Con
mosynas, cum
t. f. quæstionat
& laicius pecc
mosynis. C. de
nda 8. Abbatis
mosynas facere,
in in piis causis
Pontificis, ut
amentis ager
in distribu
dè docet Basil
dicens: *Eos, qui
nisi aliquis pe
ad arbitratu su
debet tribuere
nari delegari
is apud Ma
m filiorum &
approbatus,
dians de mens
monius est ag
dversum exte
notiam aliq
ter oborga
locum distat
in quo uocam
exemptis, qui
Nam libis
& quocum
mosynas &
Religiosos an
ondere, nam
ulio, aut
ortibus pec
expressa uel
elemosy
nom. 2. 2.
entro à cõ
Cap. 1. §. 11.
sibus bonis ad
aliter: nec
m, nec de
r ad usum,
Monaste
nisi super
atur, aliat
gio 6. n. 7.
& idem
Navarrus.
& indu
ctrinam
omni*

*Refuta-
tur ad-
duca SS.
pp. &
Cōcilior.
interpre-
tatio.*

Secund. Quia Patrum menti clarè adversatur. Ratio enim propter quam tantà diligentia in Concil. cautum est, ne Religiosus aliquid sine licentia accipiat, est, quia quidquid Religiosus accipit, debet esse monasterio incorporatum, & Prælati administrationi subjacere; Sed si Religiosus aliquid occultè retinet, etiam si habeat voluntatem dandi, hoc ipso res illa non est monasterio incorporata, nec Prælati administrationi subjacet: ergo, Et Confiti, quia si aliquis rem aliquam occultè accipiat, à proprio domino, etiam si habeat voluntatem restituendi, si perita fuerit, furti peccatum committit, ergo similiter qui occultè aliquid accipit sine Prælati licentia tacita vel expressa, proprietatis arguendus erit.

Tert. Rejicienda est hæc solutio, quia apertis verbis SS. Patrum repugnat, in Conc. enim Trid. dicitur: *Statim superiori tradantur, & in Cap. Cum ad monast. statim resign. id est, Abbati. In Concil. Mediol. Nihil accipiat nisi sciente, & consentiente prælati. August. in Cap. non dicatis. Non presumat recipere nisi ipse mandaverit, scilicet Prælati. Hieronym. Neque tangere, neque retinere per horam audeat. Benedic. Non presumat aliquid accipere sine iussione Abbatis.*

Et tandem, quia si nullum versatur discrimen inter hæc, aliquid occultè accipere cum animo resignandi, & aliquid accipere de licentia Prælati, habereque eundem animum, quorsum tanto-
pere Patres defaigantur monachis præcipiendo, ut in consilio Prælati nihil accipiant? cum sufficeret dicere, monereque eos, ut semper sint parati ea, quæ habent in manus Prælatorum requisiti resignare, & tamen utrumque commendant; signum igitur est illud esse maxime necessarium.

*Scholasti-
cor. circa
hæc sensus
aperitur.*

4. Eandem Concl. acceperunt à Patribus Scholastici, & juniores alii. Hugo in Reg. Aug. Cap. 8. *in omni enim vita nihil licet occultè recipere, vel recipi, nihil proprium retineri, sed si quid alicui datur, tradendum est præposito, ut cui necessarium fuerit præbeat.* Idem Gratian. Alphab. 23. l. 1. M. Alvar. Pelagius apud Serenam. Concl. 4. & 1. D. Bernardinus O. d. B. Franc. Generalis, quem & refert, & sequitur Corduba super Reg. S. Franc. Cap. 6. q. 9. inter proprietatis actus numerat rem aliquam accipere sine licentia, & rem quamcumque Prælati celare. D. Antonin. 3. parte tit. 16. Cap. 1. §. 1. 1. nos. 2. Sylvest. verb. religio 6. num. 7. *Quidquid, aut, celatur Abbati proprium dicitur. Ar. mill. verb. Religio n. 26. Navarr. in dict. C. non dicatis, n. 13. Corduba in Reg. B. Franc. Cap. 6. q. 7. accipientem aliquid in scio Prælati mortaliter peccare, aut, nec sufficere eum id scire nisi, saltem tacitè, assensum præbere præsumatur. Navarr. de restitut. l. 3. Cap. 1. n. 170. & sequitur Mendoza q. 8. quodlibetica concl. 5. Idemque canonistæ confirmant: Abbas Cap. Cum ad monast. n. 8. Joannes Andreas, & Archidiaconus apud D. Antonin. ut supra.*

5. Quia paupertatis votum huc usque eo modo, illoque sensu, in Concl. posito in Ecclesia intellectum est à Patribus, atque adeo qui sine Prælati licentia aliquid occultè retinet, etiam si voluntatem habeat reddendi, si peritum fuerit, contra votum facit paupertatis. Quod autem fuerit hic Ecclesiæ sensus, collig. 1. ex citatis Patrum testimonio. 2. ex gravi pœna, qua proprietarios Prælati aliquid celantes puniebant non inquirentes, an animum resignandi habebant.

Et confirmat, quia secundum sensum Canon. Patrum & Scholasti. duo requiruntur ut quis à proprietatis vitio liberetur. Primum est, ut id quod habet cum licentia Prælati habeat. 2. ut habeat animum paratum ad reddendum si petatur, ita ut quolibet ex his deficiente, proprietatis vitium committatur, ergo præter promptitudinem animi necessaria est Prælati licentia.

2. Ratio pro conclus. si, quia quidquid accipit monachus, monasterio acquirit, ut communis sentit opinio, cum Innoc. in Cap. Cum olim, 2. de privileg. & clarius docetur in Cap. in presentia, de probat. 89. & c. unico 18. q. 1. Ergo quicquid à monacho fuerit acquisitum, Prælati dispositioni & administrationi subjacet, ergo nullo modo potest illius rei fieri administrator sibi applicando quod suum non est, & ad omnes pertinet sine Prælati licentia.

3. Ratio quia aut id quod accipit Religiosus, accipit cum licentia saltem tacita, & de hoc non agimus in presenti, aut accipit contra voluntatem tacitam, vel expressam Prælati, & in hoc casu supradicta convincunt illum mortaliter peccare; aut tandem accipit dubitans, an Prælati consentiret vel non, & in hoc casu peccat etiam mortaliter, tum quia in dubiis melior est conditio possidentis, Prælati autem jus possidet, ut nihil monasterii sine sua licentia accipitur, tum etiam, quia ut Theologi omnes fatentur, qui agit contra conscientiam dubiam, peccat mortaliter.

Ex hujus Conclusionis doctrina colligitur primo, quod si Religiosus rem aliquam accipiat solum eo fine, ut occultè eam retineat, etiam si habeat voluntatem non utendi aliquo modo illa, & eam tradendi quando perita fuerit, peccat mortaliter, si materia sit gravis. Ita sentisse Victoriam refert Ludov. Lopez in *stru. C. 156.* probaturque ex dictis, quia hoc ipso quod aliquid à dispositione Prælati occultè subtrahitur, jus ejus læditur, ac per consequens peccatum proprietatis committitur: ergo quamvis habeat Religiosus expressam voluntatem non utendi illa, mortaliter peccat, eo ipso quo illam celat.

Et confirmat. ex modo loquendi Concil. & sanctorum PP. Tridentinum enim statim dicit rem Prælati reddendam. INNOCENT. III. in Cap. *Cum ad monasterium*, ad verbum illud in continenti. Hieron. neque per horam permittit occultari, ut supra vidimus. Bonavent. in Cap. 4. speculi disciplinæ prope finem. *Sunt*, inquit, qui oblat a non sibi, sed Prælati mox deferenda recipere licitam astumant, sed regulari privato receptionem occultam non dixerim esse sutam. In quibus verbis idem videtur sentire.

Advertenda tamen sunt duo. Primum est, si ex occultatione acceptæ rei nullum, vel parvum monasterio emergit dominum, non peccat Religiosus, si per breve tantum spatium illam vellet occultare, Concil. enim & Innocent. verba mortaliter intelligenda sunt, ac per consequens statim reddere dicitur, qui per breve tantum tempus illam vult detinere. Advertendum secundò, quod si Religiosus aliquid recipiat non sibi, nec monasterio datum, sed alteri deferendum, ut si elemosynam pauperi dandum ab alio accipiat, non peccat mortaliter, quantumvis illam occultet.

Præterea, ex eadem conclusione inferitur, non solum non posse Religiosum ab extraneis aliquid accipere sine Prælati licentia, sed neque etiam ab eisdem Religiosis Fratribus sine proprietatis

tatis peccato. Ita expresse habetur in *C. non dicitur*. D. quoque Benedic. in *Cap. 54.* sive Reg. *Nullatenus*, inquit, *si eat monachus, neque a quocumq; hominum, neque a se invicem litteras, aut eulogia, vel qualibet manuscula accipere; aut dare sine Prælati licentia.* Ratio constat ex dictis, quia hoc ipso quod in proprium usum rem aliquam assumo jure Prælati utor administrans rem illam, quod est contra paupertatis votum, sive res illa ab extraneo, sive à Fratre accipiatur, hoc enim per accidens est. Præterea quia quamvis omnia communia sint, administrationi tamen Prælati subduntur: ergo qui rem sibi applicat, quamvis illam à Fratre accipiat, jus Prælati lædit. Et hac ratione probant hujus corollarii doctrinam Hugo super *Cap. 6. Regul. S. Franc. & Cordub. ibid. q. 6.* & confirmatur, quia, ut antea diximus, Religiosus non potest aliquid sine Prælati licentia dare, ergo neque recipere. Unde in nostra Religione tanta id observatione custoditur, ut minimam rem sine licentia dare, vel accipere, culpa sit.

Tertiò, deducitur non solum non posse Religiosum à quocumque alio vel extraneo, vel domestico rem aliquam notabilem accipere, verum etiam neque ex his, quæ proprio labore & industria monasterio acquirit, posse sibi sine proprietatis macula notabilem quantitatem assumere, sine Prælati licentia tacita, vel expressa, ut *infra* latius dicemus. Id tamen quod volui inferre Navar. ex eadem Concl. dicto *C. non dicitur*, n. 13. & latius defendit in *Confil. 75. de regularib.* esse mortale peccatum litteras sine Prælati licentia tacite recipere, non video qua ratione possit constare, nam licet D. August. in *Regul. D. Benedicti*. in *Reg. Cap. 54.* & Patres alii, ut Cassianus *L. 4. de instit. Cap. 16.* & S. Bonavent. ut *supra* scribò litterarum receptionem, sine Prælati licentia prohibuisse videantur, non ideo tamen judicandum erit lethalis culpæ rei, hujus rei transgressor, nam neque contra paupertatis votum, cum nulla sit sibi materia hujus votis, neque contra obedientiam graviter peccat, cum Reg. Augustini & Benedicti non obligent sub mortali.

Ultimò inferitur Religiosum à Prælato absentem posse, quicquid voluerit, recipere, cum intentione tamen manifestandi Prælato, cum ad ejus presentiam pervenerit. In hoc enim casu jus Prælati non lædit: imo potius monasterii commodo consulit.

Secundò in hac re dicendum existimo, non solum peccare mortaliter eum, qui aliquid ab alio sine Prælati licentia recipit, sed etiam qui ex rebus monasterii aliquid sine ipsius facultate tacita vel expressa appropriat. Ita censent omnes communiter, & ex Patribus clarius expressit Bernard. dicit. *serm. 48.* Dicens: *Qui postquam ad conversationem monasterii venit, de rebus monasterii aliquam facere fraudem præsumit, Judas est, & penam Judæ sustinebit in inferno, & post pauca: Qui sicut Judas Iscarioth proprium ravinent, vel de rebus monasterii aliquid abscondunt, convenit illud: Ascendunt usque ad celum, & descendunt usque ad abyssos. Et an è Bernard. Cassianus, qui præcipue *Lib. 7. Cap. 14.* res monasterii sibi appropriantes etiam Judæ comparaverat. Idem expresse sentiunt D. Bonavent. in *speculo discipuli*. D. Antonin. 3. parte *Tit. 16. Cap. 1. §. 11.* & non video inter auctores, qui ab hac veritate dissentiant.*

Probatur primò, quia quamvis res monasterii

omnibus sint communes, dominium tamen illarum ad nullum pertinet, sed ad totam communitatem, & dispositio ad Prælatum, ut dicitur in *C. nullam 18. q. 1.* ergo qui aliquid accipit sine ejus voluntate, committit actum proprietatis, cum disponat de re, ac si esset proprius.

Pro cujus rationis majori intelligentia advertit optimè Navar. *C. non dicitur. n. 8.* posse rem aliquam dupliciter dici multis communem. Primò ut singulis, ita scilicet ut singuli habeant dominium in partem illius, quomodo hæreditas patris est multis filiis communis, & in hoc casu potest unusquisque ex parte quæ sibi contingit aliquid sine alterius voluntate accipere. Secundo modo ut universis. Quod tunc contingit quando nullus illorum divisivè, vel distributivè sumptus habet dominium in illam, sed omnes copulative sumpti, id est, tota Communitas. Et in tali casu nullus propria auctoritate potest sibi aliquid appropriare sine licentia ejus, qui à Communitate, ut dispensator constitutus est. Res ergo monasterii quamvis sint communes, sunt tamen communes hoc 2. modo, ut per se manifestum est, cum nullus ex communitate ratione voti dominium possit habere: Ac per consequens qui sine proprii dispensatoris licentia aliquid sibi assumit, proprietatis constituitur.

Secundò, probatur Conclusio ratione, qua utitur Navar. in hoc proposito *leg. 3. de restit. Cap. 1. num. 199. dubitatione 3.* Quia aut Religiosus accipit aliquid à Communitate tanquam dominium illius habens, aut tanquam rem alienam. Si primo modo, exercet actum dominii sibi prohibitum, si secundo, rem alienam contrectat, invito domino; utroque ergo modo proprietarius est.

Sed pro hujus & præcedentis Conclusionis majori explicatione & intelligentia, duo restant examinanda. Primum est, an ut Religiosus securè aliquid possideat, sufficiat Prælatum vidisse, vel comperum habuisse, illum sibi aliquid sumptisse, & tacuisse, quamvis ipse sine licentia ipsius acceperit?

Respondent optimè Navar. dicit. *C. non dicitur. n. 22.* Mendoza, ubi *supra* Conclusionem 7. Corduba, ubi *supra* *quæst. 6. conditione 3.* & *quæstione 7. punct. 3.* Quod si Prælati silentium solum fuit permissivum non excusat Religiosum à peccato mortali; multa enim mala permittunt Prælati ad majora incommoda vitanda. Si tamen silentium esset probativum facti, jam reputaretur tacita licentia, atque adeo hæc Religiosum securum redderet. Quando vero silentium approbationi æquivalcat, judicandum erit ex circumstantiis rei acceptæ, & personarum, Prælati tacentis & subditi accipientis, ut *infra de licentia tacita* agentes elucidabimus plenius.

Secundum dubium est, utrum qui accipit aliquid sine Prælati licentia, rem tamen acceptam manifestam habet, ita ut à Prælato videri possit, vel sæpè videatur, habeatque animum reddendi, si petatur, mortaliter peccet? Ratio dubitandi pro parte negativa est, quia in tali casu habet Religiosus promptum animum ad reddendam superiotri rem illam, si petat: in sepe res illa est incorporata monasterio, & Prælati subiacet administrationi: ergo cum his circumstantiis sine licentia accipiens mortaliter non peccat.

Confirmatur, quia si Prælati videat rem acceptam, & taceat, consentire videtur.

Hujus

Potest res aliqua dupliciter esse communis.

Duplex dubium proponitur & resolvitur.

Silentium sive consensus permissivus & approbativus declaratur.

IN IESU
Spiritus
II

An litteras dare, aut recipere sit contra votum paupertatis.

Qualiter peccent, qui ex rebus monasterii sibi aliquid appropriant.

ensam Canon...
untur ut quis à...
num est, ut id...
habent, ut ha...
endum si pet...
ante, proprie...
ter promp...
licentia.
id quid acqui...
it, ut comm...
p. Cum olim...
Cap. in pre...
18. q. 1. Erg...
ium, Prælati...
subjacet, ergo...
administrato...
st, & ad om...
Religiosus...
& de hoc non...
ontra volunt...
, & in hoc ca...
ortaliter pec...
an Prælati...
peccat etiam...
or est condi...
possidet, ut...
cipiatur, cum...
tur, qui agit...
mortaliter...
gitur primò...
cipiat solum...
am sibi habeat...
lo illa, &
peccat mor...
Victorium...
obaturque...
à dispositio...
jus læditur...
etatis com...
Religiosus ex...
mortalit...

Concilii, &
Rationem dicit
ENT. III.
um illud in
permissum
in Cap. 4.
inquit, qui
recipere li...
cionem os...
us verbis
um est, si
parvum
Religiosus
vult
a mora...
s statim
mpus ill...
d, quod
ec mo...
si elec...
ar, non
ulter...
ur, non
is ali...
que er...
opite...
tatis

*Doctrina
in pensè
adverten-
da.*

Hujus dubii ea sit resolutio. Quod si præsumatur tunc tacita Prælati licentia fieri id posse, cessante verò hac præsumptione minime: licentia verò tacita præsumi non debet, eo ipso quod Prælati rem acceptam usuique proprio applicatam videat, taceatque; nam sæpe ad majora scandala vitanda Prælati tacent inviti. Quare non sufficit rem acceptam Prælati administrationi subjacere, sed ulterius requiritur, ut ipse rem illam Religioso applicaverit, ut patet ex Patribus, juribusque citatis: nam & duo hæc ad Prælatum spectare videntur. Alterum est applicare Religiosorum usibus monasterii bona: Alterum post hujusmodi applicationem, ea in aliorum usus, si opus fuerit, transferre. Quare non sufficit Prælati silentium, quod vocant permissivum, sed necessarium etiam requiritur approbativum, quod licentiæ tacitæ locum habet.

C A P V T IV.

De peccato proprietatis, quod contingit in retentione occulta bonorum monasterii.

*Quando
res mona-
sterii oc-
cultando
graviter
quis de-
linquat.*

Alius est proprietatis actus, occultare bona monasterii, etiam si illa ex Superiorum facultate alicui concessa fuerint: cum aliud sit aliquid inficere Prælati accipere, & occultè sive manifestè illud retinere. Aliud verò cum licentia nostris usibus applicatum occultare, hoc est quod quaerimus in præfenti.

In quare, ut certum status Religiosum aliquid occulto retinentem, ne sibi à Prælati auferatur, etiam si id præmissa Prælati tacita licentia accepit, graviter peccare, si tamen alio fine occulte, non erit mortale. Ita Bernard. Ser. 48. ad sororem de modo vivendi: Ergo si ancilla DEI (inqui) habet aliquid peculiare vel absconditum, quod à ceteris ancillis DEI ignoratur, furtum est: peccatum: forte est. quare quia omnia habet in communi cum ceteris ancillis DEI, & quasi proprium sibi aliud abscondit, hoc furtum est. Hac manifesta frater est. Hoc grande peccatum est. hoc est iter inferni. Et infra, ancilla DEI, qua semetipsam separat, aliquid quasi proprium abscondendo, consequens est, ut separatur à consortio civilis vita. Et in fine sermonis concludit: Tu Soror venerabilis, nihil celestis, nihil abscondas. nihil apud te absconditum reponas in abscondito, nihil retineas apud te, nihil remaneat absconditum. Hæc Bernardus.

Ponderanda etiam sunt Hieronymi verba in Regul. Monacharum Cap. 3. Hæc perpetuè in vestro monasterio observatio maneat, quod nulla omnino tangere, aut aliquatenus retinere audeat per horam censum, aut obolam, aut aliquid quantumcumque minimum. Ita censent omnes Canonistæ communiter in Cap. Cum ad Monasterium, de stat. mon. Et colligitur ex eodem Cap. & ex Cap. Monachi, eodem titulo & Cap. quanto de offic. Ordinar. Et amplectuntur Turrescremata, Panormitan. I. And. Archidiaconus, Sylvester, Gerson, Corduba, quos refert & sequitur Mendoza in quodlibet q. 8. concl. 4. quod expressè docuit Antoninus 3. parte, titulo 16. Cap. 1. §. 1. Qui omnes uno consensu faciunt Religiosum aliquid Prælati occultantem, ne sibi auferatur, proprietarium esse, etiam si illud antea cum ejus facultate

obtinuerit. Quare in Carthusianorum Constitutionibus, teste Navarro, cons. 71. de Regular. excommunicantur, qui occultandi animo, ultra valorem trium solidorum, quando non est quantitas unius argentei Hispani (scilicet ipso Navarro) retinuerit, donaverit &c.

Probatum primo, quia ut infra dicemus, qui non habet animum promptum, ad reddendam, id quod habet, peccat mortaliter. Ille autem qui Prælati occultat, ne res, quam usui habet, ab illo iterum auferatur, non est paratus, ut reddat: ergo Minor (præterquam quod ex se manifesta est, quia intentio occultandi Prælati, contraria est intentioni & promptitudini ad reddendum quod petit, illamque excludit) probatur. Quia in jure idem est nolle aliquid facere, & fraude ut ut id non fiat, unde testis qui fraude utitur, ne ad testimonium ferendum, quando tenetur, docetur, eodem modo peccat ac ille qui expressè testificari non vult. Quare qui fraude & occultatione utitur ne reddat Prælati id quod petit, eodem modo peccat ac ille qui expressè reddere non vult.

Secundo probatur conclusio, quia ut ex Conciliis, citatisque Canonibus colligitur, intentio illorum est, ut quicquid est in Monasterio, aliis rebus sit incorporatum, & Prælati subiacet administrationi: ille autem qui aliquid Prælati occultat, id ab ejus administratione sejungit, & à corpore Communivari separatur. Sed advertendum est hanc Conclusionem, ut supra dixi intelligendam esse, quando subditus occultat aliquid Prælati, ea intentione ne ab illo auferatur. Unde qui sine fraude aliqua aliquid occultat, dummodo illud tempore visitationis manifestet, mortaliter non peccat.

Ex hac doctrina sequitur primo, quod si Religiosus aliquid ab uno Prælati accepit, ut usui habet, si alius succedat Prælati, vel ipse conventum mutet, tenetur illam non occultare sequenti Prælati, etiam si à primo licentiam obtinuit, ut occultè illam retineret. Hoc probatur prædictis rationibus; & in particulari affirmat Grassus prima parte suarum decisionum lib. tertio, Cap. 1. numer. 3. qui citat Antonium & Sylvestrum.

Hinc etiã patet, quare clavium usus semper fuerit à Patribus condemnatus. Quia scilicet ex illo sequitur sæpe Religiosos contra Pauperum votum multa Prælati occultare. Quod autem clavium usum Patres derelicti sint, testis est Hieronymus in Regula Monacharum Cap. 4. de Pauperum rate; ubi inquit: Sic sic Apostolica farina proficiunt, peras & sacculos, neque marsupia ex latere pendeant, neque opus sit clavibus, ut jam ex ipsis monstratur ex posteriorum indicio, quod nihil habetur intrinsecum præter JESUM; quod nihil est clausum ejus, quod est deductum usibus omnium.

Dionysius etiam Carthusianus de reformatione Claustralium art. 14. & Hugo Victorinus, ut refert Gerson Alphabet. 22. littera R. clavium usum omnino prohibet; & Cassianus lib. 4. Cap. 15. tempora sua deplorat, eo quod inter Religiosos hic fuerit abusus propter avaritiam introductus. Clavium enim usus possessionis & domini indicium est. Unde jure civili statuitur possessionem alicujus domus accipienti, claves tradendas esse. Et Isate 22. in quo unius Pontificis depositio, & alterius assumptio describitur, per usum clavium potestas data designatur. Et in testamento novo claves Petri collatae, jurisdictionem

nem ejus, & dominium significant, ut communiter censent PP. inter quos videndum est Chryostomus, homilia 55. in Mattheum, & Gregor. Lib. 4. Epist. 52. Quamvis igitur potiori iure erunt damnandi, qui non solum intra Monasteria, libros aut aliam suppellectilem recludunt, sed etiam ne sibi per suos Praelatos auferantur, apud familiares, vel consanguineos deponunt?

Infertur secundo Religiosum cum licentia aliquid habentem (puta habitum aut tunicam) si postea sibi non sit necessarium, teneri ad illud reddendum Praelato, vel in communi officina ponendum, ut Praelati administrationi subjaceat. Ita in Concilio Mediolanensi. Epist. 3. Constitutio. C. de Monialibus, statutum esse invenitur; praecipit enim, ut quicquid necessarium non fuerit, ad communes officinas reducat. Unde addit: Nulla sane apud se habeat, praeter eas quae ad quotidianum usum sunt necessariae. Hieronymus in Regula citata, capite secundo. Nihil proprium in Monasterio licet habere, certe non tunicam, nisi ex necessitate portatur, non caligam, neque aliud minimum quidquam. & Cap. tertio. Obtestor vos omnes & singulas coram DEO, ut aurum & argentum atque cito transiens pecunia nulla, cor vestrum seducat, ut nitatur, aliqua vestrum cum Anania & Sapphira mentiri Spiritui sancto, retinendo apud se aliud quantumcumque minimum temporale ultra ea, quae ex necessitate portantur, nec tamen hoc nisi de licentia Abbatis.

Augustinus etiam in Regula, & Benedictus, Cap. 55. idem, quod Concilium Mediolanense, praecipit, ut scilicet vestes non necessarias ad communia loca deferantur. Benedicti verba haec sunt: Accipientes nova vestimenta, vetera semper reddant in praesenti, reponenda in vestiario, id est, in loco communi. Et infra addit: Nam quod superfluum est, amputari debet; & quodcumque vetustum reddant, dum accipiunt nova. Et Divus Basilias in Regula brevior, interrogatio sexagesima nona praecipit, quod cellarius sine Oeconomo, quoties vestimentum novum Monachis praebet, vetus ab ipsis accipiat.

Quibus Regulis quamvis respectu aliorum Religiosorum, qui sub illis non militant, praecipit non contineatur, tamen in quantum vim voti paupertatis explicant, asserentes contra illud esse, aliquid non necessarium retinere, tenentur se omnes conformare. Idem etiam colligitur ex Antonino qui in 4. parte summa, titulo 14. Cap. 10. §. 5. refert Religiosum quendam post mortem alteri sibi amico apparuisse, illique crura igne concremata ostendisse, rationemque illius poenae reddidisse, quia veteres caligas sibi servaverat & in communi custodia non posuerat. Unde in nostra Religione magna cum distinctione cavetur, ut quicquid Religiosis necessarium non fuerit, communi tradant custodiae. Idemque in aliis reformatis Religionibus observari solet. Et in speciali de Carthusiensi refert Navarrus, consil. 75. de Regular. numer. 47. Et ratio hujus doctrinae est, quia quando Praelatus concedit aliquis rei licentiam, solum concedit illam pro tempore, quo fuerit necessaria. Unde & necessitate & usu cessante a Praelato data extinguitur facultas. Imo vero si Praelatus rem non necessariam conciperet, Religiosus non esset in conscientia tutus, ut in 4. parte dicitur.

Ex dictis ultimo colligitur, Religioso qui aliquid cum licentia habet, non sufficere Praelati concessionem, sed ultra hoc necessariam esse animi promptitudinem ad reddendum, hoc est, voluntatem & intentionem ad reddendum, quod habet, quotiescumque petium fuerit, ut a peccato excusetur.

Ita censent omnes citati Auctores, & addit Pet. Navarra de restitut. lib. 3. Cap. 1. num. 172. & Corduba in Regal. B. Francisci, Cap. 6. quest. 6. & 7. in fin. quod qui de Praelato conqueritur, vel murmurat, vel aliis modis nititur, ne sibi id quod habet, per Praelatum auferatur, non esse tutum in conscientia: tunc enim Praelatus non concedit talem rem, sed tantummodo ad majora incommoda vitanda, vel propter subditi proterviam, vel certe ad proprium damnam vitandum, illud permittit.

CAPVT V.

An Monachus possit sine proprietatis vitio disponere de re aliqua, independenter a Praelati voluntate.

Ita est annexum paupertatis voto, nihil sine Praelati facultate dispensare, ut merito dubitari possit, sine aliquis casus possibilis, in quo Religiosus aliquid recipiat, donec, aut apud se retineat sine Praelati consensu. In qua re videtur certum sine licentia Praelati posse Religiosum commendare suis familiaribus, aut amicis, ut pecunias aliquas deponant, vel quodlibet aliud pretio aestimabile apud aliquas personas, ut ab eis eas exigere possit, cum eis opus habuerit, dummodo Religiosus ejus sit intentionis, ut non lit illius pecuniae, vel rei dominium, neque usum sibi abique Praelati licentia applicare: sed tantum intendat illam habere commoditatem, ut obveniat facultate ex illo deposito sibi elemosynam pro suis necessitatibus accipiat. Hoc dictum in simili casu expresse decernitur in C. exiit §. ceterum, versic. ita tamen, de verb. signif. tenetque illud D. Bonavent. in sua Regula Cap. 4. prope finem, & in quaestionibus supra regulam quest. 25. & Corduba in Regal. B. Franc. quest. 8. & 9. Et ratione constat, quia in praedicto casu nullum dominium, neque jus Religiosus acquirit. Quare sine proprietatis vitio id fieri potest: Imo addit D. Bonavent. praedicto Cap. 4. id verum esse etiam si, qui illam pecuniam deponit, intendat se statim privare dominio talis pecuniae, & transferre illud in Religiosum, quia quamdiu ille non acceptat dominium, non potest dici Dominus, neque possessionem, neque jus circa talem pecuniam habere. Et sic manet dominium penes danrem, potestque de illa pecunia disponere, ac si nolisset a se dominium illius abdicare.

Idem fieri potest, si Religiosus, absque Praelati licentia nuntium aliquem mittat, petens ab amico aliquam pecuniam illi nuntio dari, dummodo intentione supradicta id faciat, nempe non acceptandi, neque utendi ea sine Praelati licentia, potest enim tunc pecunia apud nuntium remanere quousque a Religioso obtenta a Praelato licentia petatur.

Notandum tamen est non licere in praedicto, casu, sine licentia Praelati praecipere nuntio, aut

egverint, in communes officinas reponat. Itemque animadvertenda doctrina.

Vid. nos. Antonij Directorium Regal. part. 2. Tract. 3. disp. 4. sect. 2.

Ref. ad usum concessas reponendas in communi officina esse a Religiosis, quando illi non amplius egverint, praecipit plures SS. PP. Regula.

Quod 1. part. 66. titulus. Cap. 3. num. 7. bin verbis praecipitur: Praeterea simul acceretur usu non

nonocon Confli. 7. 1. de Regular. di animo, ultra quando non est nisi (resse ipso Na. dicemus, qui ad reddendum. Ille autem qui osui habet, ablat. us reddat: Ex se manifeste lato, contraria ad reddendum obarv. Quia in & fraude ut ut leuitur, nead teneret, dicitur expresse teli- & oculacione peritur, eodem redde non quia ut ex Con- gitor, intentio nasterio, alit i subyacent ad- id Praelato oc- lejanqit, & d- ed adverte- prà dixi intel- culat aliqnd feratur. Unde tar, dummo- fletet, mortu- quod si Reli- am usi ha- ple Conven- iare sequenti obinuerit, ut tur praedictis Grallis pri- Cap. 5. no- Sylvestrum. semper sic (Cui ilicet ex illo up- peratis Vo- re- it autem clo- Pen- s est Hicco Regi- . de Pauper tene- sine propiit d- re pendant, mstrator ex- inriuscam jus, quod est reformati- mus, ut riam usum. Cap. 15. Religiosos cod. clus. nini indi- fessionem ndos esse. Deposito, er usum in resti- didicbo- nem

IN IESU Spirit. II

aut depositario ut talem pecuniam hoc vel illo modo expendant, vel jam expensæ rationes exigere, vel talis pecuniæ clavem apud se retinere, ne sine suo consensu distrahantur: quia hoc verè pertinet ad administrationem & usum, ut colligitur ex *Clement. Exivi, de verb. signif.* Aliqui vero existimant Religiosos tunc posse precari depositarium vel nuntium, etiam sine Prælati consensu, ut in hos vel in illos usus pecuniæ expendat. Mihi tamen hæc sententia nunquam placuit. Nam depositarius vel habet illam pecuniam specialibus usibus tantum illius Religiosi à vero Domino destinatum, & tunc nec precibus nec mandato, poterit eam in alios convertere, vel à vero domino sine ulla limitatione concessa est, ut pro voluntate Religiosi eam administraret vel distrahat, & tunc nec mandato, nec precibus Religiosus potest de ea sine Prælati consensu disponere. Nam preces in eo casu mandato æquivalent, & sic Religiosus esset proprietarius, cum de re pretio æstimabili sine consensu Prælati disponeret.

Obiectio. Dices: si quis à vero Domino precando illud postularer, non esset proprietarius, ergo cum verus Dominus pecuniam deposuerit, ut eam tenens applicet illis usibus, quos Religiosus efflagitaverit, si id à depositario postulatur,

Solutio. non erit proprietatis peccatum. Respond. quod cum dominus illam pecuniam deposuit, habuit animum, ut pecunia pro Religiosi voluntate dispensaretur, & sic voluntas Religiosi est vera causa illius distractionis, etiam si precibus id petat. Quare id petere non potest sine Prælati assensu. Quid enim interest, an precibus vel mandato, quis disponat de re, si disponit, ut principalis causa, & preces tantum sunt nomine tenus. Cum vero eam retinet verus dominus, Religiosus solum est quoddam instrumentum morale, suis precibus dominum movens, ut eam hoc vel illo modo largiatur.

Secund. Non videtur peccatum proprietatis, propria manu attingere pecuniam, aut quippiam aliud, animo non acquirendi dominium, neque possessionem, neque aliud jus, sed solum intentione deferendi illam ad suum Superiorem, aut petendi licentiam illà utendi: sicut non esset materia proprietatis, nummos aliorum ad Prælatum deferre. Neque in hoc est, cur immoremur, cum id ipsum Fratribus Minoribus prohibitum sit. Eisdem erit in illis Religionibus, in quibus præceptum est prohibens talem acceptionem.

Quod si quis vellet servare apud se pecuniam illam, aut rem pretio æstimabilem sine licentia Superioris, etiam si servetur cum animo non utendi illà sine facultate superioris, neque habendi aliquod dominium aut possessionem, sed tantum expectandi aliquam occasionem, vel necessitatis propriæ, vel alterius opportunitatis, ut eam à Prælato sibi obtineat, verè non excusaretur à peccato proprietatis. Ita sentit *Victoria* apud *Lud. Lopez in instructorio C. 156.* cuius sententiam ipse etiam amplectitur, & ea ratio assignari potest, quia Religiosus nihil inconsulto Prælato apud se retinere potest, sed statim & in continentem omnia superiori tradi debent, ut in *Cap. Cum ad monasterium, de stat. mon. & Cap. 2. sessionis 25. Concilii Trid. Probatur, & à nobis Sup. in C. de vitando vitio proprietatis, in retentione honor. monast.* dictum est. Quibus accedit,

quod servare aliquid est actus administrationis alicujus rei, & cum administratio spectet ad proprietatem, non potest usurpari sine Prælatorum licentia.

Ex prædictis efficitur non fore materiam proprietatis, si Religiosi sæculares rogarentur ut dent eleemosynas parentibus aut consanguineis Religioforum, nec similiter ipsos Religiosos prædictas eleemosynas accipere, consanguineisque deferre, dummodo habeant animum non acquirendi dominium, neque jus aliquod (nam tunc dominium manet apud eandem quoad usque parentes & consanguinei recipiant) & dummodo dominus pecuniæ decreverit quid faciendum sit de illis, quibus dandæ sint & quantæ.

Nam si indeterminatè sine eo quod designet personas, aut quantitatem, Dominus pecuniæ eleemosynam à Religioso elargiendam præberit, tunc dubitatione non caret, an monachus sine licentia Superioris possit determinatis personis illam erogare. Viris doctissimis hujus temporis id sine Superioris consensu fieri non posse videtur, quia electio personarum, & quantitatis elargiendæ distributio & taxatio ad administrationem pertinent, & sic requiritur Prælati assensus; quæ sententia mihi probabilior videtur.

3. Certum est, quod Religiosus potest accipere sine proprietatis vitio ea quæ licet magnæ æstimationis sint, non tamen sunt aliquo pretio æstimabilia, ut ossa, aliaque reliquias Sanctorum.

Nec etiam est contra pauperatatem, si licentia honores appetere, aut illos procurare, præsertim Ecclesiasticos, quia illis non renuncietur per votum pauperatis, nec sunt pecunia æstimabiles, ut manifestè colligitur ex *D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 7. ad 4.* Unde bene colligit *Cajetanus* posse Religiosum cupere, & obtinere honorem doctoralem, & alios qui in præmium virtutis ac eruditionis conferri solent, verbis gratia, presbyteralem &c. Et post ipsos optime docuit *Navarr. Comm. 2. de Regular. c. 1. num. 2.*

4. Potest Regularis sine proprietatis nota cupere & habere beneficia Ecclesiastica sine licentia, ut *ibidem* *Navarrus* docuit, quia ut ipse ait, non sunt bona pecuniaria, & sic Religiosi beneficiati habent dominium & possessionem beneficiorum suorum; imo & eis competere potest jus eligendi, etiam absque Prælati consensu, ut præfatus author scripsit *de reddit. q. 1. mon. 9. n. 3.*

Quæ sententia quoad beneficia ecclesiastica limitanda est, quantum est ex parte jurisdictionis aut tituli ecclesiastici præcisè. Nam sine dubio habere dominium reddituum, aut fructuum prædictorum beneficiorum est contra votum pauperatis.

Hæc dicta sunt de illis rebus, quæ sine Prælati licentia à Monachis haberi aut procurari possunt. Nunc examinare oportebit, an præmissa licentia Prælati possit aliquis casus excogitari, in quo Religiosus utatur aliique re, sic, ut Prælatum eam ipsi auferre nequeat. In quo illud communi aliquorum Religioforum præxi receptum est, ut ab extraneis libros, vel aliam suppellectilem, non dari, sed accommodari sibi petant, ea conditione, ne alius his utatur rebus. Quæ cautè à sibi multarum rerum usus assumunt, atque hoc modo

Religioso
absque
Prælati
consensu
nihil licet
permutare.

modo Prælatorum ligare manus videntur, ne à se, contra voluntatem domini, res sibi concessas auferant, aliorumque usibus applicent.

Hic rerum usus seu potius abusus, (licet in rigore contra paupertatem esse non videatur) longè tamen arceri debet à Religionibus reformatis, ubi omnia in communi omnibus administrantur, secundum uniuscuiusque indigentiam. Abusus enim ille vitæ communi derogat, in quantum non pro necessitate, sed pro libito, rerum usus indulgetur, & maximam præbet ansam pecuniis: imo ipsis deerior est, nam peculia pro nutu Prælatorum auferri, & in alios usus converti possunt, in illo vero casu, neque Prælati (ut aliqui volunt) potestatem habent, rem illam commodatam, in aliquo usui Monasterii invito domino convertendi. Et demum incentivum est proprietatis, cum his rebus subditi asuescant appropriare sibi bona alia, nolentes ad alios usus transferri. Quare id in bene ordinatis Religionibus permitti nullatenus debet; quod si permitti contingat, eâ conditione fieri debet, ut res mutuata, sicut & alia Monasterii, indifferens sit, omniumque usibus exposita, secundum quod Prælati placuerit. Alias Prælati id concedentes sciant se magnam paupertati maculam inurere, eamque omnino relaxare.

CAPVT VI.

Proprietatis vitium esse, permutare, mutuare, accommodare, aut alio modo contrahere sine Prælati consensu.

Religioso absque Prælati consensu nihil licet permutare.

IN hac re dicendum est primò: Nullum Religiosum ex monasterii bonis, vel ex his, quæ ipse ad usum habet, notabilem posse cum alio quantitatem permutare sine Prælati nutu tacito vel expresso.

Ita docuit Joannes XXII. in Extravag. Ad condicorem de verb. signif. Quis enim (ait) simplicem usuarium dicere poterit, cui rem usuarium liceat permutare, vendere, aut donare? Procul dubio hac natura repugnare dignoscuntur. Et affirmat glossa, verbo (pertinere) multa ad hoc propositum adducens, & sequitur Alvarus Pelagius apud Ser. consci. q. 81. in fi. S. Bonaventura in speculo discipl. particula 1. Cap. 4. Nec potest (inquit) in rebus suo usus deputatis, ut sunt libri, vestes, lecti, & alia huiusmodi pro alio immutare. Corduba super Reg. B. Francisci Cap. 6. quæst. 4. puncto 1. ubi dicit quatuor sul Ordinis Ministros hanc sententiam docuisse, Tenet etiam Serena conscientia in Regul. B. Francisci eodem Cap. 6. 9. 78. & Abbas Smaragdus sup. Cap. 33. Regul. S. Benedicti, cujus hæc sunt verba: Ex his colligitur, quod neque ab exterioribus propinquis, neque ab interioribus fratribus, licet aliquid accipere, vel cum alio aliquo commutare: Et ratio, qua Glossa & Corduba locis citatis in huius doctrina probationem utuntur, hæc est; quia permutare est actus domini: permutare enim nihil aliud est, quam dominium unius rei in aliam transferre personam, & ideo est Religioso perhibita atque adeo secundum textum in L. 1. §. Item. à Jesu Oper. Tom. 1.

ultimo, ff. de rerum permut. permutatio illa irrita erit. Quia, ut ibidem dicitur, permutatio alienæ rei ipso jure est nulla. Unde Lud. Lopez in instruct. Cap. 156. sententiâ assentent. Religiosum posse aliquid cum alio permutare, vel falsa est, vel ipse de permutatione exiguæ quantitatis loquitur, aut de ea permutatione, quæ cum licentiâ tacita fit, quod ipse satis expressè indicat.

Dico 2. Non solum actus permutandi est actus domini, sed etiam actus mutuandi, ac per consequens Religioso illicitus.

Pro huius conclusionis pleniori probatione ex communi DD. Sententiâ præmittit duplex esse mutuum; aliud, generaliter nomine retento, mutuum vocatur, quod nihil est aliud quam ex meo tuum facere, quod tunc contingit, quando cum re mutuata illius dominium in alium transfertur, quod in mutatione rerum usu consumptibilem necessariò contingit. Aliud vocatur commodatum, quando scilicet dominium rei in alium non transfertur, sed tantum usus, ac per consequens res eadem à commodatario vero domino reddenda est; de utraque ergo mutatione conclusio intelligenda est, quam sequitur Corduba, loco cit. q. 4. Serena conf. q. 75. & Smaragdus ut sup. d. eos. Non enim oportet Monachum ex his, quæ pro necessitate temporis præsentis ab Abbate suscipit, dare vel commodare quicquam, nisi in Abbate illi fuerit ordinatum. Unde apud Car. hufien. 2. parte stat. antiquor. Cap. 31. non solum mutuarii actus prohibetur, sed etiam excommunicationis pœna contrarium facientibus adiungitur, & in nova collectione (excommunicatione semorâ) idem scriptum reperitur. Cap. 19. n. 6. & huiusmodi statutorum apud PP. Societatis JESU dicitur vigere, in quibus Religionibus prædicti actus prohibentur veluti actus proprietatis, ut in ipsarum Constitutionibus declaratur.

Ratio à priori est, quia aut Religiosus mutuum dat, aut commodatum, & utrumque est contra paupertatis votum, & de mutuo quidem id manifestum est; quia cum in mutuo dominium transferatur, & Religiosus nullum possit domini actum exercere, sequitur non posse aliquid mutuo dare. Et confirmatur, quia ut constat ex lege, nemo plus, de regul. juris. Nemo potest jus quod non habet, in alium transferre. Quare cum Religiosus nullum domini jus in realiqua habeat, nequit illud in alium transferre.

De commodato verò id ipsum probatur, quia aut res communes Monasterii commodat, & hoc prohibendum est, nemo enim commodatè potest quod suum non est; aut verò commodat id quod sibi ad usum deputatum est, & hoc etiam est illicitum: Usuarium enim usum quem habet, alteri applicare non potest, ut constat ex §. 1. insit. de usu & habit. & ex aliis læpius repetitis; hoc tamen intelligendum est ex vi voti paupertatis, aliter verò judicandum erit ex vi licentiæ præsumptæ secundum varias Ordinum consuetudines, & secundum rerum qualitates, quæ commodantur.

Ratio secunda, quia Religiosus (ut infra dicetur) nullum potest civilem contractum celebrare: mutuum autem vel commodatum est contractus civilis, ut constat ex toto tit. ff. de reb. creditis & ff. commodati.

Neque mutare, aut accommodare.

Duplex dare mutuum.

JESU
Spirit.
II

Est tamen circa hanc conclusionem aduertendum, 1. non solum esse intelligendam respectu secularium, sed etiam respectu Religioforum, si Prælati expresse mutationem prohibeat. Rationes enim adductæ, respectu utrorumque procedunt. Dixi (si Prælati expresse prohibeat) hac enim prohibitione temora inter eisdem Conventus Fratres non dubium, quin tacita licentia sit præsumenda, ut sibi invicem ea, quæ necessaria sunt, mutuo dent: imo potius contra charitatem faceret qui fratri indigenti, Codicem exceptorium, vel quid simile non mutaret. Ita D. Bonavent. in *specul. discipl. 1. part. Cap. 4. In commodandis* (inquit) *pro cohabitantiis indigentia rebus non est lex posita charitati.* Corduba loco citato q. 5. ubi Hugonem & Barthol. de Pisa citat pro hac sententia, imo *quæst. 9.* ex mente D. Bernardi inter proprietarios loco quinto enumerat illum, qui librum, vel aliam rem omnium usus deputatam Fratibus non vult commodare, dummodo ipse illa non indigeat. Et idem affirmat Albanus Pelagius apud Ieren. *consil. quæst. 81.*

Ultimò, illud pro comperito statuendum erit, nullum civilem contractum, in quo Religiosus aliquam debeat civilem actionem exercere, posse ab illo sine Prælati licentia celebrari. Ita Innocentius Papa communiter receptus in *6. cum olim, 2. de privil. Navarr. C. non dicatur. num. 30. & sequentibus, & consil. 5. de pactis, num. 4.* Ratio est, quia omnes ii actus sunt actus dominii, cujus Religiosus est incapax, & non solum dominii, sed etiam cuiuscunque actionis civilis, ut in prima hujus Tractatus parte probavimus. Quare proprietatem incurrit, si absque Prælati licentia contrahat, cum velit exercere actum juris, cui renunciavit; quapropter talis contractus nullam aut Monacho aut Monasterio infert obligationem civilem, ut omnes Canonistæ fatentur sumptu argumento à seruo, vel à filio-familias, sine Domini aut Patris consensu contrahentis. Idque æquè militat in Religiosis simplicibus, ac in Procuratoribus, vel administrationem habentibus, si ultra concessam sibi facultatem contractum celebrarent, ut cum Innocentio Panorm. & aliis tenuit Navarrus, ut *sup. & Molin. Tomo primo de iustis. Tract. 2. disp. 140.* qui ibidem iure asserit esse peccatum mortale, quando Religiosus absque facultate prædictâ tacitâ, vel expressâ, contrahunt cum Sæcularibus, ignorantibus se monasterio obligati, non verò monasterium ipsis, nisi ex bona fide id facerent.

Dubii
incidentis

Solutio.

Sed dubitari potest utrum, cum sine Prælati facultate monachus contrahit, licet non civiliter saltem naturaliter obligetur, ita ut in conscientia teneatur facere, quod in se est, ut contractum adimpleat.

Dico in eo casu Religiosum ne quidem naturaliter obligari. Ita Hostien. in *summa.* Panorm. & Felinus. *C. ex rescripto, de iure iurando.* Nam licet servus obligetur naturaliter in eo casu, Religiosus tamen, cum non habeat velle, neque nolle, nullo modo obligatur, & maximè, cum in conscientia peccet contractum celebrando, & sit proprietarius, non video cur in conscientia debeat etiam naturaliter obligari; licet mihi non displiceat id quod Navarrus asserit *Comm. 2. de Regul. n. 42. in fine,* teneri Religiosum huiusmodi contra actus adimplere in quantum potest, saltem

dum à Prælati non impeditur, quia sicut vota DEO sine consensu Prælati præstita obligant, donec Prælati ea irritè, ita promissa hominibus valere & obligare debent, donec eis Prælati contradicant.

Demum sicut nec ex contractu monachi, ita nec ex eius delicto, etiamsi ille Prælati sit, obligatur monasterium, nisi quatenus in eius utilitatem & commodum fuerit aliquid conversum, quoniam delictum personæ in detrimentum Ecclesiæ non est convertendum. *C. si Episcopum 16. quæst. 6. & regula delictum, de regul. iuris in 6.*

Idem etiam censendum erit de deposito, si apud monachum deponatur; nam monasterium, etiamsi monachus de Prælati licentia sit depositarius, non tenebitur de deposito, nisi quatenus res deposita conversa sit in monasterii utilitatem, ut colligitur aperte ex *Cap. 1. de deposito;* ratio est, quia depositum, solum tenetur de dolo & lata culpa, ut patet in *C. bona fides de deposito, & l. 1. ff. de positi;* monasterium vero ex delicto monachi non tenetur, ut nuper adnotavimus; igitur non tenebitur ex deposito collocato penes monachum, quando culpa illius aut perit aut deterius redditur, ut in specie annotavit Molina, *Tomo 2. de iust. & iure disp. 525.*

CAPUT VII.

Monachum non posse testamentum condere, neque ab aliis conditum exequi.

Videndum restat, an sit contra paupertatis votum Regularem condere, aut velle condere testamentum, ut sic de omnibus proprietatis actibus clarius constet. Regularis si professionem veram emisit nullo modo testari potest, ut expresse decernitur in *authen. Ingressi. C. de Sacrosanctis Ecclesiis. Cap. quia ingredientibus. Cap. si qua mulier. 19. quæst. 3. & Cap. 2. de testamentis;* quæ decisio recepta est in *lib. 17. tit. 3. part. 6.* Tradunt doctores in prædictis locis, & Navarr. *Comment. 2. de Regularibus à n. 43. & de redditibus quæst. 3. monit. 11. & 12. novissimè Molina de iustitia & iure. 1. Tom. 2. disp. 141. & Carolus Tapia in dicta audent. Ingressi,* verbo *ideoque nec de his Cap. 1.* hujus conclusionis ea est ratio. Quia cum nihil proprium habeant, aut habere possint, ut in dicto *C. non dicatur, & C. cum ad monasterium* definitur, testari non possunt. Et præterea quoniam sui juris non sunt, neque velle, neque nolle habent, ut dicitur in *Cap. Quorundam. & C. si Religiosus de electione in 6.* Quare à testamento factio merito rejiciuntur, cum in testamentis primum locum obtineat voluntas testatoris. *l. in conditionibus ff. de conditionibus & de demonstrationibus.* Quare testari non possunt tam ex defectu potentis, quam ex defectu voluntatis: quæ duo in quolibet actu requiruntur. Ex quo etiam fit, quod nec causa mortis donare, aut legare possint etiam de licentia Abbatis, ut affirmat Bart. in *dicta audent. Ingressi, & Præpositi in Cap. Nulli dubium 12. quæst. 5. num. 20.* nisi in casu, (ut limitavit Bart.) quo Abbas & Capitulum consentient mobilis, & modica alienari. Nam immo-

bilia,

D V B I V M I.

An Monachi assumpti ad Episcopatum possint testari.

Dubium verò est Primum, an Monachi ad Episcopatum, Cardinalatum, vel summam sedem assumpti sub hac regula comprehendantur. Et primò Episcopos non posse testari expressè docuit D. Thom. 2. 2. q. 185. art. ult. in resp. ad 3. ubi ait, eos per accedens ab obedientia absolutos, ac proprium retinere minimè posse. Non enim, inquit, paternam hereditatem vendicant tanquam suam, sed quasi Ecclesia debitam. Cojus sententiam secuti sunt Turrecremata n. 22. & Praepositus n. 23 in Cap. nulli, dub. 12. q. 5. & alii relati à Carolo Tapia dicta authentica, ingressi, verb. Ideoque nec de his, C. 1. n. 32. Et ratio est aperta. Quia cum adstretum sint voto paupertatis, testari non possunt de bonis, quæ per ipsos Ecclesie acquiruntur.

Vid. Etiam Tom. 1. q. Reg. Cap. 17.

Idem sentiunt de Monacho Cardinali effecto Bald. in authent. licentiam. C. de Episcopis, & Clericis n. 3. Philippus Francus in rub. de testam. lib. 6. n. 75. quos sequitur Carolus Tapia ubi supra. Imò & summum Pontificem ex monachatu assumptum testamenti condendi facultate carere affirmavit Philippus Francus ubi supra, quamvis contrarium verum existimem. Nam si summus Pontifex potest Episcopis, vel aliis Religiosis, iusta accedente causa, facultatem præbere testandi, ut primum dicam, recte idem poterit profè dispensare.

D V B I V M II.

An Religiosi militaris Ordinis possint testamentum condere.

Secundum dubium est, an milites, sive commendatarii conjugati, quales sunt in Hispania Commendatarii D. Jacobi, Calatravæ, & Alcantaræ, possint de suis bonis testamentum condere, cum Religiosi sint professionemque emittant? Navarr. ubi supra num. 56. & in Tract. de reddit. quest. 3. monito 12. tenet eos testari non posse (utpote qui nec dominium habeant rerum, etiam patrimonialium, aut earum, quas sua industria acquirunt) sed pertinere omnia sua ad Religiones militares, quarum sunt Commendatarii professi: ea ductas ratione. Primo, quia sunt vere Religiosi, ac proinde pauperes nullius rei dominium habentes. Secundo: Quia Pius V. proprio motu, cujus verba ipse ut supra refert, Commendatariis omnibus aufert privilegia, facultatesque testandi ab aliis Pontificibus concessa. Quare vult prædictos Commendatarios eodem jure obligatos esse, ac alios Religiosos.

Sententia negans Navarr.

Contraria verò sententia probabilior videtur, quam tenet uterque Molina, alter libro secundo de primogeniis Cap. 9. numero 69 alter vero de iustitia & jure loco citato. Quorum potissimum fundamentum est, quia hi non sunt per se facti & integri Religiosi, cum & castitatis

Sententia affirmans probabilior eligatur.

Hhh 2 Votum

billæ, neque Abbatem, neque collegium permittere posse alienari caretur l. jubemus, & authent. hoc jus porrectum, C. de Sacrosanct. Ecclesiis. Nam qui alienare prohibetur, is etiam alienationi consentire nequit, ut ibi docuit etiam Bart. & Rodericus, Suarez allegacione 20. n. 17.

Hujus etiam conclusionis decisio extendi potest ad ipsas causas, ut prædicti Authores tradiderunt, & ex fundamentis pro conclusione aliarum manifestè colligitur. Quæ omnia ita vera sunt, ut nec ratione consuetudinis possent testari, cum hæc consuetudo quoad monachos non teneat, utpote irritabilis, ut inquit Baldus n. 5. Jason. n. 8. & Decius n. 11. in dicta authent. Ingressi, quamvis Navarrus ubi supra n. 44. contrarium probabiliter sentiat.

Præterea extendi debet ad Prælatos, quia ipsi quoque verè Regulares sunt, & proprium habere non possunt, & ad quoscunque alios Regulares, sive mendicantium, sive non mendicantium, dummodo veram professionem solemniter emisserint in Religione approbata, & ex consequenti non extenditur ad oblatos, qui solemnem professionem non emittunt. Ita docuit Navarr. ubi supra num. 45. & latius tradit Carolus Tapia dicta authent. Ingressi, ubi supra n. 23. & Cap. 10. verbo, sua, quia hi verè Religiosi non sunt.

Ob eandem etiam rationem sub prædicta Regula non comprehenduntur Eremitæ, illi inquam, qui tria substantialia vota non emisserunt, qualis quondam fuit Paulus, ut tradit Gratianus circa C. perlatum 19. q. 3. ubi sic ait, Paulus primus eremita colobium suum Athanasio Episcopo Alexandrino reliquit, sed aliud, inquit, est de his, qui in monasterium ingressi se & sua tradiderunt, aliud vero de his, qui solitariam vitam ducentes se nulli Ecclesie tradiderunt, illi semel tradita nulli tradere possunt, isti nulli oblata liberi testari possunt. Ita Gratianus circa dictum C. perlatum. Quamvis longè aliter in vita Pauli B. Hieronymus narret. Scribit enim beatum Antonium pallio, quod ei donaverat Athanasius, Pauli corpus involvillè. Sed si ve hac, si ve illa ratione factum referatur, tamen illud, ut certum ab omnibus defenditur, Eremitas testari posse, quia veri Religiosi non sunt.

Fallit verò hæc regula, primo quando monachus professus filios ante professionem procreasset; nam tunc si ante professionem bona inter eos non dividerat, potest post eam, si ve ex contractu, si ve testamento dividere legitimam possessionem, quæ ad eos pertinet, & sibi reservare nomine monasterii quantum cuilibet filiorum reliquerit, ut decernitur in Authent. si qua mulier. C. de sacrosanct. Ecclesiis, & C. si qua mulier. 19. q. 3. De illa verò parte quæ ad monasterium pertinet, non potest filios meliorare, neque majoratum instituere. Ut expressè docet Molina. lib. 2. de primogeniis. Cap. 9. n. 56. & sequent. quia præjudicium infert monasterio, & ut expressè decernitur dicta l. 17. tit. 1. parte 6. 16. Dexando a cada uno su legitima parte y no mas.

Præterea fallit, quia Religiosus, licet testamentum condere non possit, potest tamen syngrapham, quam vulgò nuncupamus memoriale, facere de his, quæ desiderat fieri post mortem, ut contra Joan. Tullum notavit Navarrus dicti Commens. 2. num. 22.

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

LESU

Spirit. II

quia fion...
stia obliget...
illa homin...
nce eis Pra...
monachi, fa...
alarum su...
nus in equi...
quid corre...
in detimen...
m C. si sig...
de regul. p...
deposito, s...
am monast...
licentiam fir...
episcopos, n...
in monastio...
Cap. 1. de de...
solem tene...
C. bona fi...
nonasterium...
ur, ut noget...
ex deposito...
o culpa illu...
specie anno...
e disp. 52. 1.

II.

mentum
con-

paupertatis
aut velle
nibus pro...
regularis si
odo testari
Ingressi.
adventibus.
2. de testa...
17. tit. 7.
is loci, &
43. & de...
ovissimè loq...
sunt. 147. de...
si, verbo usq...
nis ea est m...
ne, aut p...
is, & C. an...
non pot...
sum, no...
Reg...
centur in...
dones in...
episcopum...
obli...
u ff. de...
q. am...
volbet...
od nec...
eriam...
is dicta...
li du...
limi...
nten...
mo...
bela,

Votum plerique eorum non habeant, quales sunt Comendatarii Christi, regni Lusitanie, qui ne quidem conjugalem castitatem vovent. Caritatem vero absolute eam non promittunt, sed solum vovent conjugalem; similiti et paupertatem, obedientiam, totamque regulam ita habent dispensatam, ut magis secularibus conjugatis, splendidamque (prout eos decet) familiam habeant. Et arbitror eorum statuta confirmata esse à Summo Pontifice, nec non illorum privilegia, quantum ad facultatem testandi, prout usu receptum videmus in omnibus his militibus. Quare vel proprius motus *Pii V.* receptus non fuit, vel contrarius privilegii hodie manet abrogatus.

*Solutio-
tur ratio-
nes Na-
varri.*

Fundamenti vero Navarr. Respondetur. Ad primum: Nam constat eos in ege, & perfectè Religiosos non esse, sed tantum sum Religiosos suo modo (ut ita dicam) habentque dispensationem tam in voto paupertatis, quam in voto castitatis, atque adeo dominii sui capaces propterea conjugatorum status administrantium splendidam familiam habentiumque filios, & uxores postulat. Imò contrarium huius inobservabile esset omnino. Ad secund. de Motu *Pii V.* patet solutio ex mox dictis.

D V B I V M III.

An possint veri Religiosi cum facultate Superioris testari.

Primo certum est quod nullus superior inferior Papa potest prædictam facultatem testandi Regularibus concedere. Probat Navarrus *Comment. 2. de Regularib. n. 22.* & patet ex dictis, quia ipsi eam facultatem non habent, ac proinde non possunt aliis conferre. *Secundo* certum est Summum Pontificem posse Religiosis professis, interveniente rationabili causa, hanc præbere facultatem testandi. Docet D. Thom. ubi supra Navarr. *disto C. non dicatis n. 57.* & de reddi. *Ecclesiast. q. 3. monit. 11.* Covarruvias *Cap. 2. de testament. n. 50.*

Nullus superior inferior Papa potest facultatem testandi concedere Religiosis: ipse vero interveniente iustitia causa id potest.

Erratione constat. Quia Summus Pontifex potest Religioso concedere licentiam administrandi, vel dandi rem aliquam, sine eo quod illi concedat dominium illius rei; ergo capax est Religiosus dispensandi, aut dandi aliquid per testamentum. Quare D. Thom. asserit eum, qui testamentum cum licentia Pontificis facit, non dici ex proprio facere, sed Apostolica auctoritate intelligitur ejus potestatem fuisse ampliatam, ut dispensatio illius etiam post mortem valeat.

Distinguuntur quatuor Religioforum genera, pro faciliori huius dubii resolutione.

Pro cujus dubii exactiori resolutione, quatuor genera Religioforum distinguit Navarr. Quidam (inquit) sunt *Beneficarii*; Alii *simplices Religiosi*, qui in Conventibus perfectæ Communitatis resident, nec habent aliquid proprium: *Tertii* generis sunt, qui beneficia non habent, sed nec in perfecta Communitate vivunt, & cum superiorum licentia, quandam habent quantitatem panis, vini, olei, & cæterarum rerum victui suo necessitatarum, ita ut si eis desit aliquid, aliunde quaerant, & quod superest suis usibus servent: *Quarti* vero sunt, qui cum licentia Summi Pon-

tif. & alia sufficienti causa, extra claustra degunt & aluntur bonis, quæ ex industria sua, labore, aut elemosynis quaerunt, quorum nihil reddunt monasteriis, neque ab ipsis quidquam recipiunt.

De primis id est, *Beneficariis*, ut sunt milites, & alii, qui ea forma vivunt, dicit Navarr. *Primum* solum esse facultatem testandi illis concedere, nam ea non solum monasteriis non nocet, verum etiam prodest. Illi enim hac spe freti, parcius vivendo multa acquirunt, quæ postea morientibus illis, ab intestato monasterii commodis applicantur.

Secundis dicit non esse solum summum Pontificem hanc facultatem concedere; non quod eos proprietarios faceret, sed quia nunquam in vita habuerunt rem aliquam de qua possent disponere, ita etiam nec decet, ut in morte habeant, licet idem ipse optima ratione allegerat solitos esse Prælatos in vita, & Summum Pontificem in morte illis Religiosis, qui ex sua industria, vel successione parentum magnas adepti sunt opes, disponendi de aliqua parte facultatem concedere in amicorum vel consanguineorum commodum (pauperum tamen) ad eorum solatium, & aliorum exemplum.

Tertio Religioforum generi Summus Pontifex eam facultatem concedere solet. Tales sunt Fratres conventuales, non tamen communiter viventes, quia illud non est aliud quam bonorum administrationem prorogare, ut quemadmodum habent eam in vita per superiorum licentiam tacitam, vel expressam, eam etiam in morte habeant.

Quarto etiam generi Religioforum facilis hanc solet facultatem concedere. Nam etiam eorum bona sint Ecclesiæ: quoad proprietatem, & possessionem, sicut in vita Summi Pontificis auctoritate poterant donationes competentes illorum bonorum facere, cur non etiam poterant ejusdem Pontif. auctoritate de illdem bonis testari in morte. Nequit tamen Summus Pontifex (ut optime advertit Navarr. *de redd. q. 3. monit. 6.*) hanc testandi facultatem in profanos, aut illicitos usus concedere, quia id esset contra naturæ legem, quod antea scripserat Panor. in C. *Comm. effis. de testam.* Imò nec ipse Summus Pontifex etiam si monachus non sit, de reddi. *Eccles. ad usus profanos testari potest, ut idem Navarr. sentit.* Unde licentia testandi à Pontifice concessa Prælati, aut aliis Religiosis intelligi debet in piis causis.

Præterea observandum est, hanc facultatem testandi concessam extendi posse ad donationes causa mortis, teste ipso Navarr. *d. q. 3. monit. 10.*

Sed dicit aliquis, Regularis simplex, vel quilibet alius poterat de aliquibus bonis cum licentia superioris in pia opera disponere, igitur & hanc ei facultatem in morte præbere potest. Nam sicut in vita hac administratione non derogatur voto paupertatis, ita non est ratio, cur hæc dispensatio facta in morte sit contra hoc votum.

Respondet Navarr. *disto n. 57. verli. (Et quia)* nullatenus concedendum regularem in morte posse testari, cum Prælati consensu de his, quæ inter vivos eodem præcedente consensu poterat expendere in suos honestos usus, quia præjudicaret juri publico, & voto paupertatis solemnem, in quo solus Papa potest dispensare. Quæ solutio non factis difficultati, quia non explicat in quo sit hoc

præjudicium Voto Paupertatis. Quod si velit Navarrus (quod significare videtur) Summum Pontificem tantum posse præbere hanc facultatem, quia ipse solus Pontifex potest dispensare in voto paupertatis, hoc etiam non facit ad rem: quia nulla dispensatio fit, cum prædicta facultas conceditur, sed potius manente intacta ratione, & natura hujus voti, quasi extenditur (ut supra ex mente D. Thomæ diximus, & ipse Navarrus testatur) facultas disponendi in vita ut etiam post mortem valeat, & hoc sine illo præjudicio voti paupertatis fit. Quare dicendum videtur monachum etiam cum licentia Prælati de ullis bonis non posse testari, quia modus hic testandi (etiam si sit ad pias causas, & de rebus modicis, præmissoque Prælati consensu) pugnat cum essentia, & ratione voti paupertatis.

Primo, quia cum testamentum sonet testationem mentis, qua disponit quis de rebus suis post suam mortem, ideo voluerunt jura, ut monachi omnino essent alieni ad testamenti factioem, & cum Prælati voluntate.

Secundum quia jura etiam permittant Ecclesiastica bona, maxime mobilia, quæ à beneficiis ex bonis Ecclesiæ sunt acquisita in vita, in pias causas, aliasque elemosynas ab eis erogari, prohibent tamen ne prædicta bona Ecclesiastica ab eisdem post mortem, vel testamento, vel alia causa alienentur, ut patet ex *Cap. Ad hæc, de testam.* Quare in jure id cautum est, ne Ecclesiastica bona beneficiariorum, imò etiam ab Episcopis acquisita, post mortem ab eis testamento disponantur, quamvis in vita possint de illis disponere. Eodem modo dicendum est in nostro casu, monachum in vita cum licentia Prælati posse bona aliqua erogare, post mortem vero in testamento non posse, quia Ecclesiastica bona hoc gaudent privilegio, ut post mortem alienari non possint, nisi de licentia Papæ. Unde qui ea sine facultate Pontificis disponeret, peccaret peccato proprietatis, erogans sine licentia justa, bona monasterii.

Tert. Quia Prælatu abfoluè prohibetur in jure testari, ut expressè habetur in *Cap.* quia ingredientibus, *de testam.* ergo non potest hanc facultatem subdito præbere. Et hæc de testamenti factioem.

D V B I V M IV.

An Monachi possint esse testamentorum executores.

Restat nunc, ut de testamentorum executione dicamus. Circa quam constituendum est, Religiosos posse eligi executores testamentorum, ut colligitur apertè ex *Cap. Tua nobis, de testam.* & tradunt communiter Scribentes ibi, non tamen possunt tale munus subire, nisi licentia Prælati petita, & obtenta. Ita habetur in *C. religiosus, de testam. l. 6.* & *Clement. unica eodem tit.* Si vero contra voluntatem Prælati executionem gderit, certum est, totum esse irritum, ut latè docet Covarruv. in *Cap. Tua nobis, de testam. num. 2.* Sylvest. *ver.* testamentum 2. n. 2. Molina de *Justitia*, & jure *Tom. 1. tit. 2. l. disput. 247.* Et ratio est, quia, *Thomæ à Jesu Oper. Tom. 1.*

Religiosus non potest esse adm inistrato r ullo rum bonorum sine licentia, ut supra probat, & expressè cavetur in Concil. Trident. *Sess. 25. Cap. 2. de reform. Regularium*, quia administratio est jus quoddam civile pretio aestimabile. Imò ob solam administrationem paternæ hereditatis filius dicitur habere peculium profectum, ut patet ex his, quæ *parte 1. Cap. 1. de peculio profectio* diximus, esse vero testamenti executorem, nihil aliud est, quam administrare, & expendere bona defuncti, ut habetur dicto *Cap. Tua nobis.* Et *Clement. Exivi. de verb. signif. §. verum etiam.* Igitur fieri non potest sine licentia Prælati, ex quo etiam colligitur in dicta administratione sine Prælati consensu assumpta vitium proprietatis committi, omnino nullam esse, ut inter alios observat Emman. Roderic. *Tom. 3. quæst. Regul. quæst. 72. art. 1.* Prior tamen, sive Guardianus, sive quilibet alius superior ordinarius potest præbere hanc Religiosis sibi subditis facultatem exequendi testamentum, nisi aliud proprius Ordin. Constitutio nibus caveatur, ac proinde ipse sine ulla alia Generalis, vel Provincialis licentia poterit esse ex vi juris testamentorum executor.

Ex quo Infero Fratibus Minoribus prohibitum esse omnino hoc executorium munus, ut habetur dicta *Clement. Exivi. §. verum.* Primò quia id non potest fieri sine contrædictione pecunie, quæ omnino eis per suam Regul. est interdicta. Secundo, quia executio est administratio bonorum defuncti. Quæ duo constant ex illis verb. *Clementina. Debent sibi scire interdictum quod hujusmodi executionibus, & depositionibus se exponant, Cum hac sapins absque litigio, contrædictione vel administratione pecunie nequeant expediri.* Ubi Pontifex testamenti executionem, dispositionem bonorum, & administrationem appellat. Quamvis si solum secundum hoc obstarèt, posset cum licentia Prælati sicut alii Religiosi fieri executores.

C A P V T VI.

Quæ sit quantitas gravis, ut illam dispensans Religiosus contra Paupertatis Votum peccet.

Dicendum primo est, non quancumque bonorum dispensationem sine Prælati licentia factam, esse culpam lethalem. Hæc conclusio est contra Antoninum & Vandelium, qui (ut Ludo. Lopez in *instru. Cap. 156. refert*) affirmarant cujuscumque rei etiam minimæ dispensationem sine Prælati licentia factam esse peccatum mortale: est tamen rigida nimium hæc sententia; quia si materia levis est, & illam dispensare solum leve erit & veniale peccatum. In omnibus enim præceptis locum habet commane illud estatum, parum pro nihilo reputari. Illud tamen cum Corduba in *sum. quæst. 109.* diligenter adverte, hanc rei levis distributionem (quamvis mortale peccatum non subinferat) nunquam tamen à peccato veniali esse immunem, eoque gravi, ut colligi potest ex modo loquendi SS. Patrum, qui severioribus verbis minimas etiam dispensationes inhibent, magno-

Hhh 3 que

que verborum pondere, eas à monasteriis omnino arcere conatur.

Consulendi sunt Bened. in *Régula*, ubi sine licentia neque codicem, neque tabulas, neque graphium habere vult. Hieron. in *Reg. monachar. Cap. 3. Non retineatur* (inquit) *quantumcumque minimum temporale*. Et subdit infid: *Nulla omnino tangere aut aliquoties retinere audeat per horam, censum aut obolum, aut aliquid quantumcumque minimum*. Amplectitur idem Bonaventura in 1. *parte speculæ particula 1. Cap. 4.* his verbis, *sine licentia superiorum ne habeatur tabula, aut acm*. Cassianus lib. 4. *de institutis renuntiantium Cap. 13.* de monachis loquens, hæc habet verba: *Nulli cistellam, nulli pecularem sportellam liceat possidere, nec tale aliquid quod ut proprium retinens, suo debeat communire signaculo*.

Hos Patres secutus Carthusianus *de reform. Claus. Cap. 14* Hugo *super Reg. B. Franc. Author conformitatum ibidem, Serena Conf. quest. 81.* & Corduba *super eandem Reg. quest. 6.* qui omnes affirmant Religiosum sine licentia habentem filum, acum, calamum vel quid simile peccare, & esse proprietarium. Quod non est sic accipiendum, quasi is Religiosus peccatum lethale proprietatis incurretet, sed dantaxat quod committat peccatum, quod in genere suo est proprietatis, nisi ratione parvitas materiæ sit peccatum veniale. Idemque docuit Petrus Damianus in *Apolog. de contemptu seculi*, in qua strictissime de hac materia locutus est.

Consulend. Reliquum igitur est, ut explicetur quamnam materia pro gravi ducenda sit, ut illam distribuens mortaliter peccet. In hacre Navarrus *de restitut. Cap. 1. Lib. 3.* alios ex Thomistis imitatus, & sequitur Graphis 1. *parte suar. decisio. Lib. 3. Cap. 5. num. 49.* Idem iudicandum de proprietatis peccato, & de futuro à seculari commissio ferendum esse censet, atque adeo illam dicit esse respectu Religiosi materiam gravem, sufficientemque ad peccatum mortale proprietatis constituendum, quæ respectu secularis esset materia furti. Hæc tamen sententia ab aliis huius temporis viris doctis juxta ac piis & gravibus, nimis ampla estimata est; dicunt enim non esse eodem modo de peccato proprietatis, & de furto iudicandum, cum enim Religiosus non solum ratione paupertatis, sed etiam scriptis ratione justitiæ adstrictus sit (*sup. diximus Cap. 3. hujus partis 2.*) sequitur minorem respectu utilius materiam sufficere, ut proprietatis peccatum mortale committat.

Unde deducunt primo illam materiam, quæ respectu furti dubia est, an sit peccatum mortale constituendum sufficiens, esse certam respectu proprietatis. Secundo inferunt esse peccatum mortale proprietatis in Religioso unum argenteum sine licentia dispensare, cum enim hæc materia respectu furti sit dubia, imo valde probabilis secundum illos, consequenter docent absolute loquendo esse materiam certam respectu proprietatis. Et quantum ad hoc quod unus argenteus sit materia gravis respectu omnium Religionum, amplectitur hanc sententiam Cordub. in *sum. quest. 109.* secutus Navarrum in *C. fin. 14. quest. 6.* & in *manuali. Cap. 17. num. 3.* qui affirmat unum argenteum in regno Hispaniæ esse materiam gravem respectu furti. Et idem sequitur *Conf. 57. de Regular. dub.*

3. *num. 7.* ubi de Religiosis tractans dicit tres partes unius argentei (Hispanicè tres quartillos) & ad summum, unum argent. esse materiam gravem. Quam opinionem etiam sequitur Salon *de just. & jure quest. 66. art. 6. controversia 1.* potestque primo hæc sententia fundari, quia in Ordine Carthusiensium (ut ibidem Navarrus refert 2. *parte statutor. antiquorum, Cap. 31.*) statutum habebatur, ut Religiosus, qui post obitum habens 12. dipondia deprehensus fuerit, extra Conventus claustrum & cæmeterium, terræ mandetur; quæ statuta à Sede Apostolica confirmata si ère. Quia confirmatione supposita potest non leve argumentum pro hac sententia formari, in hunc modum: Ecclesiastica sepultura carere, culpam mortalem supponit, ut in *Cap. pro obvencibus, & in Cap. non estimemus 13. quest. 2.* & sequitur glossa in *Cap. Ex parte, secundo de sepultura*, ergo 12. dipondia respectu earum Religionum, quæ divites, ampliusque redditus possidere dicuntur (qualis est Carthusiensium) erit materia gravis.

Secund. Quia in eadem Religione, *loco citato*, qui sine Prælati licentia tres solidos expendit, excommunicationis pœnâ mulctatur, hæc ergo erit sufficiens materia ad peccatum mortale, cum excommunicatio major lethale peccatum supponat, quæ pœna in nova etiam statutorum collectione *parte 2. Cap. 19.* confirmata hodieque observata invenitur.

Alii vero DD. moderni, quos Mendoza *quest. 8.* sæpe citatà imitatur, tenent peccati proprietatis materiam esse, duos argenteos dispensare, sequuntur enim communem Thomistarum opinionem, assertentio hanc esse materiam furti gravem, & eodem modo de peccato proprietatis concludunt. Mihi tamen difficile admodum videtur, tam respectu secularium, quam Religiosorum, furtis certam limitare materiam, neque autem sunt antiqui & graves Theologi hanc materiæ gravitatem ad amissum decernere. Quare neque apud D. Thomam, Scotum, Patudanum & alios veriores Theologos, quidquam certi de hacre cautum reperitur; sed quia nostri ævi Scriptores, arenas maris computare moluntur, ne nos ab hac communi via deflectamus, advertendum duximus; quantitatem gravem non posse respectu omnium Religionum esse æqualem; aliæ quippe locupletiores, aliæ pauperiores sunt, ideoque quæ respectu unius est materia levis, respectu alterius gravis erit censenda. Hanc doctrinam ex D. Thom. colligo 2. 2. *quest. 32. art. 4. ad tertium*; ubi docet materiam gravem non solum sumi absolute & à parte rei, sed etiam per comparisonem ad paupertatem vel divitias domorum, exemplo elemosynæ, quam vidua imposuit gazophylacio, quæ, comparatione tenuitatis ipsius, magna erat.

Dubitationi igitur propositæ respondeo, merito respectu omnium Religionum iudicati quantitatem gravem duos argenteos; Ita communiter tenent Thomistæ, Mendoza ubi *supra* quamvis Navarrus, Corduba, & Ludov. Lopez strictius loquantur; Ratio est, quia hæc in furto absolute gravis materia reputatur, & à fortiori in Religiosorum furtis; in Religionibus vero,

quæ

quæ strictiorem servant paupertatem, forte minor quantitas gravis materia judicari possit. Quod si nobis quispiam objecerit, viros graves & peritos aliarum Religionum, majorem quantitatem prædictâ sine scrupulo dispensare. Resp. 1. Sapientiores esse eos, qui pro nostrâ sententia citati, quos æquum esset hac in re, omnes quantumvis graves & religiosos, qui paupertatem exactè observare cupiunt, sectari. Resp. secund. præfatos etiam Religiosos sine scrupulo dispensare decem & duodecim argenteos, ex quo tamen colligere non licet, nobis id esse permiffum. Unde addo tertio credendum esse illos à Prælati suis tacitam vel expressam licentiam habere, & contrarium sine temeritate judicari non posse, hæc autem interpretativa facultas apud nos locum non habet ut in 3. parte hujus Tractatus comprobabimus.

Ex dictis elicitur primò, gravius peccare Religiosum, qui ab alio Religioso ex his, quibus utitur, dictam quantitatem assumeret, quam illum, qui eandem vel à seculari, vel à communibus Conventus bonis futaretur. Ita colligitur ex Conc. Mediolanen. l. 1. parte confit. c. de monialibus, ubi postquam docuit proprietarios castigandos esse, subdit: *Et multo magis, quæ ex communi, aut ex eo quod alicujus usus tributum sit, furtum sibi aliquid vendicaverit.* Et ratio est, quia majoris perturbationis causam præstat, & aliorum Religiosorum propter hoc estimatio dimittitur, & ut claves in Religionem introducantur, viam pandit, quæ multa secum damna advehere solent, licet hæc major gravitas non sit intra limites Voti paupertatis.

Secund. Ex dictis constat idem de aliis rebus pretio æstimabilibus, ut sunt vestes, cibi &c. quod de pecunia, censendum esse; hinc qui sine tacito vel expresso Prælati consensu acciperet, daret, vel à Conventus bonis subriperet notabilem harum rerum quantitatem, dubio procul mortalis noxæ reus fieret, idque hæc porissimum ratione quod (ut in Cap. 4. 1. partis dictum fuit) non modo pecunia, sed quæcumque alia res pretio æstimabilis est materia Voti paupertatis. ideoque non tantum is, qui notabilem pecuniæ quantitatem sibi assumit, contra illud peccat, sed etiam qui aliis ex rebus etiam comestibilibus eandem quantitatem infideliter distribuit; nisi alias tacita vel interpretativa licentia prælati præsumeretur, quam puto præsumi sæpenumero in Religionibus laxioribus, minimè vero in reformatis, in quibus omnia etiam minima, sine Prælatorum prævia licentia nec accipi nec dispensari à Religiosis possunt.

Restant tamen circa traditam doctrinam duo dubia explicanda; Primum est, si multi Religiosi aliquam rem notabilis quantitatis sibi assumant, an omnes peccent mortaliter, quamvis pars, quæ sigillatim unumquemque illorum contingit, minima sit, ex monasterii bonis? Resp. affirm. quia quilibet illorum ita peccat, ac si totam illam solus sibi assumeret, idque manifesto exemplo comprobari quam facile potest, ducto ab his, qui communi consentu vineam ingredientibus notabiliter damnata inferunt, in hoc enim casu omnes concedunt quemlibet ex illis lethaliter delinquere. Nec valet excusatio dicentium, res Conventus esse communes, quia (ut supra dicebamus) non eatenus communes

sunt, ut quilibet illorum habeat jus ad fumendum ex illis quicquid sibi adlibnerit, sed quatenus in communem omnium utilitatem à Prælati dispensari debent, & non à subditis.

Secundum dubium est; utrum peccet mortaliter Religiosus, qui multoties res parvi momenti sibi assumit, ita ut ex omnibus illis notabilis quantitas confurgat. Resp. cum Navarro de regular. conf. 75. n. 28. & Grassis 1. part. lib. 3. Cap. 5. n. 51. multa furta parva in Religioso, quamvis notabilem quantitatem attingant, non esse peccata mortalia, si sine fraude fiant, id est, si fiant sine intentione multoties fumendi per partes, quod totum simul sumi non potest. Et ratio est, quia sicut similia furta in uxore & filiisfamil. à peccato mortali excusantur, ita pariter in Religioso, qui filius etiam est, excusanda videntur.

C A P V T IX.

An teneatur Religiosus illa, quæ sine licentia Prælati expendit, restituere.

PRimo in hac re constituo Religiosum ad restituendum teneri. Et ratio est, quia omnem furcum inducit restituendi obligationem, atque ideo si Religiosus furatus fuerit, ad restitutionem tenebitur. Quod ut determinare & delucidè magis explicetur; ex superioribus notandum, peccatum proprietatis crebro ipsi forte conjungi, ut v. g. quando Religiosus ex bonis Conventus extraneis quippiam distribuit; aliquando vero à furto se junctum est, ut, si ex his, quæ usui habentur, vel ex communibus Conventus bonis aliquid alii ejusdem Conventus Religioso tribuat, in hoc enim casu, ut supra Cap. 2. hujus partis probavi, quamvis peccet Religiosus contra votum paupertatis, nihil tamen furatur.

Hoc supposito addo secund. quando Religiosus nihil furatur, nihil restituere teneri, tenebitur tamen ulterius ab actione dispensandi cessare, & si res dispensata adhuc permaneat, ut v. g. si sit vestis, aut liber, quæ facilius permanere possunt, tenebitur accipientem monere, ut sibi, vel in eos usus reddat, quibus antea erat à Prælato depurata.

Dico tertio. Quando Religiosus furtum simul cum proprietate committit, exempli gratia, quando ex bonis monasterii extraneis, sine licentia aliquid donat, vel alio modo alienat, tenetur rem alienatam Conventui reddere, & si ad tertiam personam devenit, ut ad Conventum redeat, conari; si tamen res illa ab accipiente bona fide consumpta est, non tenebitur accipientem restituere. Ita sentiunt Cordoba in summa quest. 109. Antoninus 3. part. tit. 16. Cap. 1. §. 11. morab. 4. Sylvest. verbo Religio. 6. n. 7. Navarra Lib. 3. de restit. Cap. 1. num. 181. & num. 200. & Lib. 4. Cap. 2. nu. 122. citans Paludanum & Palacios, quos & sequitur Navarra de reddit. quest. 2. mon. 20. & Comm. 2. de regul. n. 21. & conf. 75. de regul. n. 5. Molina Tomo 1. de just. Tract. 2. disput. 140. & disputa 84. imò & Prælati si donet, vel ob turpenti causam; vel sine justa causa, quia non habet ex

H h 4 officio

Vid. direct. Reg. nos. Antonii 2. part. Tract. 3. disp. 4. lect. 7.

Gemina incidenti dubitatio nisi satis sit.

officio facultatem ad hæc, restituere tenetur, ut Navarrus & prædicti affirmant.

Dico quarto, si res accepta non sit apud Religiosum accipientem, neque apud tertiam aliquam personam, tunc non teneri Religiosum illum, (maximè si sit simplex Religiosus) ad restitutionem, quia non habet unde restituat. Illi vero Religiosi qui peculium habent, tenebuntur restituere, ut multi ex prædictis docent Authores. Ex quo efficitur personam accipientem, quamvis bona fide à tali Religioso, (& si is Prælati sit,) ad rem acceptam restituendam teneri, si fortè adhuc res maneat, ut Navarr. *Cap. non dicatis, num. 31.* sequens Majorem in *5. dist. 38.* & colligitur ex citatis Authoribus in *3. Conclusionem*, & sequitur illam Guillel. Parisien. *tit. de moribus. Cap. de paupertate.* & Joan. Molanus in *Compendio Theologiæ tit. 5. Cap. 2. can. 4.* Et ratione clarum evadit, quia contra jus divinum est, ut D. Thom. docet *2. 2. q. 32. art. 7. ad 2.* ut quis lucretur, vel accipiat aliquid ab his, qui rem suam alienare non possunt, quare ad restitutionem tenetur, ut ibidem probat Divus Thomas.

C A P V T X.

De licentia Prælati, quæ præcedere debet, ut monachus justè res monasterii dispenset:

Sæpe in Superioribus docuimus Monachum sine sui Prælati licentia monasterii bona dispendentem, in virum labi proprietatis. Restat nunc, ut de eadem licentia ex parte Prælatorum requisita, breviter differamus examinantes, an præcedere debeat Prælati consensus expressus, an vero sufficiat tacitus & virtualis; deinde an ex Prælatorum silentio tacitus consensus præsumatur, & quando; præterea an aliquando ipso renuente Prælato, ex vi licentiæ, quæ debita lolet appellari, Religiosus licitè monasterii bona in suam, vel aliorum utilitatem dispenset, acedendum, an semper monachis Prælatorum expressus consensus sufficiat, ubi de justa & injusta à Prælati data licentia, nonnulla attingemus, fundatur vero universa hæc disputatio in verbis illis *Cap. Non dicatis, certum est eos nihil habere, dare, vel accipere sine Superioris licentia debere.* Et in *Cap. Cum ad monasterium, ibi: Non presumat illud accipere, sed Abbati vel Priori assignetur, & sic suscipiatur.* Ac denique in illis verbis *Cap. 2. Conc. Trident. Sess. 25. de reform. ibi Mobilium vero usum ita superiores permittant &c.* De hac igitur prærequisita licentia, sive Prælatorum permissione quæritur qualis debeat esse.

D V B I V M I.

Sufficiatne tacitus Prælati consensus, ut subditus quamcumque rem possit dispensare.

Exponitur tria licentia genera.

Opportet primo præmittere tria posse licentiæ genera in præsentem distinguere. Primum, quando Prælati expressis verbis monacho facultatem

tem aliquid dispensandi concedit, quam licentiam expressam omnes vocant, & de hac, si iusta de causa concedatur, nulla est controversia; nam si hæc præcedat, ea omnia poterit subditus dispensare, quæ talem conferens potestatem superior potest, nam, ut habetur in Regula juris in *6. quidquid aliquis potest facere per seipsum, idem per alium præstare potest*, ut in hoc etiam proposito notavit Navarrus *Comm. 2. de Regular. num. 23.*

Secund. Genus continet illam facultatem sive licentiam, quam debitam, justam sive rationabilem vocant, quæ merito tunc præsumitur, quando aliquid se offert negotium adeo justum & necessarium, ut Prælati teneatur licentiam concedere, & quam, si neget vel renitatur, irrationabiliter sit facturus invitus. Quia ratione servus & filius licitè utuntur rebus sibi necessariis, quæ Domini sunt aut Patris; etiam si sciant evidenter esse contra eorum voluntatem; quia in illo casu præsumitur consensus debitus Patris aut Domini: eodem fere modo licet debitori retinere rem creditoris, quando irrationabiliter est invitus, & in casu quo ipse creditor consensus præstare deberet, ut communis & vera habet opinio. Debitam igitur licentiam vocamus quando sese offert gravis aliqua & urgente, vel extrema necessitas; cui Prælati ex officio tenebatur subvenire, tunc si subditus, (etiam contrariante superiore) sua vel alienæ necessitati satisfaciat, ex debita licentia, dicitur illud dispensare.

Tertium genus est licentia tacita, quam præsumptam, virtuales vel interpretativas Jurisprudenti & Theologi nuncupant, de qua latè scripsit Navarrus *Comm. 2. de Regular. num. 20. & 21.* quæ tunc præsumitur, quando probabiliter creditur Prælatum approbaturum dispensationem bonorum monasterii, à subdito, ipso ignorante, factam, si eam sciret; ut colligitur ex *l. inter omnes s. reite ff. de furtis*, in qua cavetur non committere furtum eam, qui capit alienam clam Domino, qui libenter daret illud à se petitum.

Præmitto secundo, tacitum hunc consentum Et hæc duobus modis contingere posse. Primo quando quæsi Prælati certior redditus de aliquo negotio à duplici monacho gesto, neque illud approbat, neque reprobat, & hic dicitur consensus permissivus. Alius est, quando expressè approbat, vel approbaturus creditur si sciret, & hic dicitur consensus approbativus. Rursum, tam tacita, quam expressa licentia duplex est; nimirum vel iusta, quando nempe ab eo conceditur, qui habet facultatem eam concedendi, & insuper justam causam ad eam concedendam habet. Quia ratione justam licentiam definit Navarrus ubi supra, eam, quæ iustè & iusta de causa est concessa, de qua in fine hujus Partis dicemus.

His suppositis dico primo, ut subditus omnia ea possit dispensare, quæ cum licentia expressa dispensare possit, sufficit tacita licentia, sive consensus approbativus. Hæc est D. Thom. *2. 2. q. 32. art. 8. ad 1. & ad 2.* & communis omnium sententia; quia in moralibus taciti & expressi idem est judicium *l. expressi. ff. de regul. jur. & l. cum quid ff. si certum petatur*; atque ideo quicquid poterat dispensare cum licentia expressa, poterit etiam cum tacita.

Dico res.

Dico secundo, etiam si subditus præsumat probabiliter Prælatum sibi licentiam concessurum, si illam peteret; si tamen alias aperire novit Prælato displicere quod occulte & sine licentia expressa aliquid dispenseret, rem illam dispensando peccat. Ita sentiunt Navarrus in C. *Non dicitur* n. 2. secutus Cajetan. 2. 2. *quæst.* 66. *art.* 5. & in *summa*, verbo, *furtum*, estque communis omnium fere juniorum sententia, quia tunc subditus dispensat contra voluntatem expressam Prælati, sicque à peccato immunis esse non potest.

Porro, quamvis ii omnes peccare Religiosum sic dispensantem, unanimiter fateantur, de gravitate tamen peccati, eiusque specie, multum inter sese dissident. Navarrus enim, Cajetanus *ubi supra*, & juniores alii peccatum tantum veniale esse contendunt, alii vero le. halejin quam etiam sententiam inclinant aliqui moderni, ut Navarra *Lib. 9. de resist. Cap. 1. Medina de resist. quæst. 12.* Hæc vero (quæ contrariæ videntur) sententiæ facile conciliari inter se possunt, primæ etenim Authores idcirco dicunt solum esse peccatum veniale, quia loquuntur in casu quo præsumentur Prælatus ipsum factum approbaturum, quamvis alias modus occulte sumendi eidem displiceat; quo posito, veram esse priorem sententiam nemo est qui inficiatur, tunc enim consequenter dicendum est non sufficere quod subditus sciat, se licentiam, modo eam petierit, impetraturum, ad hoc ut non peccet venialiter, sed etiam ulterius requiritur ut sciat Prælatum, factum ipsum approbaturum, quantumvis occulte fiat; secundæ verò opinionis Authores loquuntur in alio sensu, videlicet tunc peccare mortaliter Religiosum occulte dispensantem, quando Prælato non tantum displicet occulte sumendi modus, sed etiam factum ipsum, eo ipso quod tali modo fiat. Contingere enim potest Prælatum ad facultatem hanc concedendam promptum habere animum, & quod occultæ hæc dispensationes illi valde displiceant, quia ex ipsis, proprietatis occasio, aliaque damna monasterii obtinunt; ita ut displicentia non solum cadat supra modum occulte sumendi, sed etiam, imo & præcipue, super dispensationem ipsam tali modo factam, & in illo casu nemini fas est religiosum sic dispensantem à gravi peccato liberare, hocque est quod Ludov. Lopez agebat, scilicet, non sufficere quod ego intelligam Prælatum mihi concessurum licentiam, si peteretur, si alias scio ipsum non daturum illam, nisi expressè ab eo petatur, quia in hoc casu non solum modus, sed etiam ipsa dispensatio, Prælati voluntati contraria est, & proinde hoc modo dispensans peccabit mortaliter, quia abique Prælati consensu facit.

Dico tertio, non posse subditum rectè licentiam tacitam aliquid dispensandi præsumere, si alias dubitat, an Prælatus velit, ut ab illo expressè petatur, quare in dubio non præsumitur, ita colligitur ex D. Thoma 2. 2. *d. quæst.* 32. *art.* 2. *ad primum*, ubi expressè docet in monacho requiri licentiam probabiliter præsumptam, ut possit elemosynam facere, & ex Navarro C. *non dicitur*, num. 20. ubi assertur ad licentiam tacitam requiri, quod subditus probabiliter existimet sibi fore licentiam dandam, & dispensationem, Prælato acceptam fore, vel saltem non

displicentiam. Consentit etiam Ludov. Lopez, *ubi supra*. Et ratio est evidens, quia quando aliquis dubitat de voluntate Petri, utrum velit sine licentia sua, bona sua dispensari, certum est nulum posse illa dispensare, sine Petri licentia, ut confirmat Navarrus in *summa*, *Capite 7. num. 4.*

Dico quarto valde probabile esse, ubi consuetudo inolevit dispensandi cum licentia tacita, posse subditum cum illâ, in absentia & præsentia Prælati aliquid dispensare. Hæc conclusio colligitur ex citatis Authoribus, qui nulla ratione distinguunt de licentia tacita in absentia, vel in præsentia, nam alias in monialibus nunquam tacita licentia præsumeretur, cum semper earum Abbatissæ sint intra claustra monasterii. Circa hujus licentiæ usum consulto advertunt DD. illâ utentem, debere suas passiones & affectus considerare; nam qui circa paupertatis bonum non bene afficiuntur, vel qui ignorant es sunt, frequenter hæc licentia utuntur, non sine magno animarum suarum periculo; ideoque nisi manifestè sit, præsumptio, nullus licentia tacita fretus, sine piorum doctorumque virorum consilio aliquid deberet dispensare, quia facile ob passionem (quæ sepe mentis aciem rectamque rationem obsecant) vel ob ignorantiam quis decipi potest, tacitam licentiam, ubi non est, præsumendo, & in hoc casu consulendos esse viros doctos prudentes adnotavit Navarra *Lib. 3. de resist. Cap. 1. num. 171.*

Dico ultimo non sufficere ad præsumendum licentiam tacitam, quod Prælatus videat aliquid sine licentia fieri, & taceat; nam ex hoc silentio colligitur consensus permissivus, & non approbativus, multa enim ad majora mala evitanda Prælati dissimulare ac permittere solent. Hæc conclusio est Navarra C. *non dicitur*, n. 22. Cordubæ *super reg. B. Francisci. Cap. 6. q. 6. condit. 3. & q. 7. puncto 3.* & Navarra *ubi supra*; itaque necessarius est consensus approbativus, quia hic solum dicitur licentia, non vero permissivus.

Insuper ut subditus in conscientia sit tutus, necessarium est, Prælatum Regulam & Constitutiones suas, quæ circa modum licentiam concedendi disponant, bene intelligere, quia si effectus ignorans, vel negligens in suorum subditorum gubernatione ex eo quod dispensationem non impediatur, colligi non potest ipsam licentiam tacitam dare, ita affirmat Sylvest. verbo, *consensus*, quia in hoc casu Prælatus non impedit, vel quia intelligit se non teneri ad impediendum, vel quia negligens est, ideoque & si non impediatur, imo quamvis approbet, putans se non posse impedire, vel ad impediendum non teneri, non præsumitur similis licentia.

Ex supradictis colligitur secundum varias Religionum consuetudines, & varios Prælatorum mores, majora vel minorâ esse in subditis motiva, ut hujusmodi tacita licentia, eaque magis vel minus extensa ab eis præsumi possit. Ex quo etiam fit, ut in una Religione sit proprietatis peccatum, quod in alia licitum est; imo inter Conventus ejusdem Ordinis, aut Provincie, quod in uno licet, in alio est contra paupertatis votum, non alia ratione, quam ob diversas consuetudines, Prælatorumque conditiones, majorem vel minorem suis subditis facultatem concedentes, ob cujus rei ignorantiam factum est,

Doctrina
impense
adversenda.

IN IESU
Spiritus
II

est, ut multi in hac materia longius aberraverint, eo quod ex consuetudinibus aliam Religionum, vel Conventuum regulam universalem assumerent, putantes id sibi in sua Religione esse licitum, quod in alijs Religionibus aut Conventibus tacita licentia concedebatur, non animadvertentes, quod quamvis idem sit apud omnes paupertatis votum, ratione tamen tacite licentiae, hic & non illic praesumptae, vel magis aut minus extentae in una quam in alia parte, extendi etiam in subditis magis, aut minus hanc dispensandi facultatem: In nostra vero Religione, si Religiosus in monasterio sit, vel in eo loco ex quo facile Praelatum adire possit, illi quoque licentiam petere, regulariter loquendo nihil potest sine illa dispensare, quia in hoc casu nulla praesumitur licentia tacita, etiam quoad minimarum rerum dispensationes, eo quod apud nos constet & notum sit, expressam Praelatorum voluntatem esse, quod ad quamcumque etiam minimam dispensationem, ipsorum licentia postuletur, quod patet primo ex *Regula Cap. de cellula Prioris*, ubi sic habetur: *De arbitrio & dispositione ipsius (scilicet Prioris) postmodum qua agenda sunt cuncta procedant.*

Secundo colligitur ex Constitutionibus in quibus non solum rerum dispensationes, sed etiam haustum aquae sumere sine licentia prohibetur. Tertio idem ostendi potest ex laudabili invariabilique Praelatorum & Subditorum consuetudine, Praelati enim huiusmodi dispensationes etiam minimas, sine licentia factas vehementer reprehendunt, & subditi in Capitulo se accusant, si quando contigerit tales dispensationes ab illis sine licentia fieri.

Dixi (*regulariter loquendo*) quia contingere potest casus, in quo aliquis ex nostris posset hac tacita licentia uti, etiam in Praelati praesentia, ut v. g. quando illi de Praelati consensu constaret. Addidi praeterea, *Religioso in monasterio existenti*, quia iter faciens habet tacitam recipiendi omnia sibi oblata licentiam, & ex illis sumendi, quidquid sibi pro itinere necessarium fuerit.

Sed quaeres, utrum is, qui cum licentia Praelati tacita quippiam dispensavit, teneatur Praelato manifestare, id quod ad se factum est. Resp. universè loquendo, ad hoc neminem teneri. Ita colligitur ex Navarri *C. Non dicatis, n. 20.* & ratio est, quod tacita licentia praevia, licet dispensat, quae omnes effectus sortitur, quos expressa, ut *Cap. praecedenti* dictum est.

Quomodo
consensus
permissi-
vus ab ap-
probativo
discernen-
dus.

Secundo quaeres, ex quibus principiis aut circumstantiis possit discerni consensus permissivus ab approbativo, quem diximus esse necessarium, ut monachus licet dispenset aliqua, cum licentia tacita.

Resp. Id constare posse ex pluribus circumstantiis, ut ex consuetudine & usu Religionis solita praesumere in simili casu consensum approbativum. Item Ex personarum superioris, si v. g. sit maxime suavis & pronus ad condescendum subditis, nec similes dispensationes in alijs casibus reprehendat, quam subditi. Deinde, ex qualitate personae subditae, vel quia magis à superiore diligitur, vel quia majorem habet apud ipsum auctoritatem, aut denique, quia expertus est se habuisse in similibus casibus Praelati ratificationem: Tertio ex ipsis rebus gestis; nam in levioribus facilius praesumi potest taciturnitas pro

consensu, quam in gravioribus. Denique si res gesta, in commodum & utilitatem monasterii cedat.

Ceterum consensum tantum esse permissivum conjici potest ex iisdem circumstantiis. Deinde si Praelatus à potentatibus sive magnatibus precibus molestatus (praecipue ab his vel à quibus Religio plura beneficia accepit, vel quorum favore indiget) aliqualem dispensationem sive administrationem subditorum non reprobe, tunc subditos in conscientia tutos esse affirmare non audeo, cum iste consensus coactus potius, quam permissivus dicatur.

Ultimo, silentium superioris permissivum praesumitur, si metu fuerit extoritur, ut recte Navarri *Cons. 2. de Regul. n. 21.* Unde Religiosus qui sine verbo, sive aliquo signo mecum infert Praelato, eo quod agere se sibi licentiam denegari, vel alias ita graviter murmurat, ut rationabiliter posset superior timere, ne habeatur avarus, aut nimis rigidus, aut ne impediantur suffragia circa dignitatibus; nam in simili casu, Domino vidente & tacente propter similem coactionem, non rectè ejus substantia ab alio usurpatur, ut post alios tenet Sylvest. *verbo factum q. 1. & ibi Angelus n. 2. & Navarrus in Summa Cap. 17. n. 4.*

D V B I V M II.

Fieriñe aliquando possit, ut renitente ac contradicente superiore licentia praesumatur.

Diximus in superioribus praeter licentiam tacitam & expressam, esse quandam aliam, quae licentia *justa* sive *debita* nuncupatur, quae quis rem aliquam, invito domino, aut Praelato dispensat, in tali casu in quo tenebatur ipse petita à se licentia assensum suum praestare; tunc enim si petita hac licentia denegata fuerit, quidquid ab inferiori gestum fuerit dicitur fieri cum licentia debita, ut *dist. Cap. 10. Dub. 1.* docebitur, de hac licentia debita sive debita optime agit Enriquez *Tom. 1. lib. 6. Cap. 13. lib. 3. de penitentia. n. 4. & sequentibus*, praecipue in *gl. lit. E. & F. Restat* igitur in hoc Cap. aperendum, an ista licentia debita locum habeat in Religionibus? In quod certum existimo, Religioso licitum esse, extreme suae necessitati subvenire, sumendo sibi res monasterii etiam renitentibus Praelatis. Nec de hoc est qui dubitet; nam praecipuum de iudenda vita propria plus obligat, quam votum paupertatis, & illas eisdem res potest quis in aliorum necessitatibus dispensare, dummodo illi sint in extrema necessitate constituti, adfintque aliae circumstantiae, de quibus infra.

Idem etiam sentiendum est de necessitate gravi; appello autem gravem necessitatem, indigentiam eorum, quae necessaria sunt ad commodam sustentationem vitae, & ad decentiam sui status secundum usum suae Religionis, quare in hac necessitate potest Religiosus bona monasterii sibi applicare etiam ipso superiore renitente, dum-

demmodo necessitate sua proposita, licentiam à Prælati postulari; ita docuit Navarra Lib. 3. de restit. Cap. 1. n. 196. Et probatur ex Concil. Trident. S. ss. 25. Cap. 2. de Reform. ubi præcipitur, ut nihil eorum, quæ necessaria sunt Religiosis, eorum Prælati denegent; ex contractu enim in professione inito, Religio ex sua parte obligationem contrahit, Monacho præbendi necessaria secundum usum & consuetudinem sui status. Quare in hoc deficiente Prælati (ad ipsam namque pertinet huic obligationi satisfacere) potest subditus res sibi necessarias, auctoritate propria vindicare.

*Tria ob-
servanda
in usu li-
centia de-
bitæ, ne
deficiamus
in
paupertate
suo voto.*

Cæterum, ut paucis usum licentiæ hujus debita in praxi servandum comprehendamus, sciendum tria concurrere debere, ut à Monachis justè, ac debito modo exerceatur. Primum (quod sæpè jam repetitum est) ut prius expressa licentia à Prælati petatur. Secundum, ut justa causa & necessaria interveniat, nempe ob res necessarias necessitate extremâ, vel urgenti, quæ necessitas boni viri arbitrio judicanda est; nec securè hac in re nos ipsos judices constituimus, cum sæpius ea, quæ utilia tantum sunt, necessaria reputemus; aut decentiam nostri status plus, quam par est Religiosis, extendamus. Quocirca paupertatem raro admodum hanc debitam licentiam in Monasteriis absque periculo exerceri. Tertium, ut non contentus sit Religiosus semel postulasse licentiam, si speret eam adipisci iterum atque iterum postulando; idque per se vel per alios. Nec excusandi sunt Religiosi, qui rebus aliquibus, & pro sui status honestate levibus carere nolunt, sed potius omnia more divitum habere, eaque à Prælati sine mora sibi conferri volunt, cum status paupertatis, quem professi sunt, præ se ferat quandam indigentiam rerum etiam necessariorum; quare hæc licentia debita solum habet locum cum prædictis circumstantiis.

D V B I V M III.

An semper sufficiat Prælati expressa licentia, ut subditus securè sibi vel aliis dispense monasterii bona?

Referuntur nonnulli casus, in quibus etiam præmissa Prælatorum expressa licentia Monachi non possunt Monasterii bona dispensare, Primus si non licentia vi, metuvè à Prælati fuerit extorta; nam tunc verè non excusaretur à

peccato, ut colligitur ex Cap. Abbas, junctâ præmissâ Prælati licentia Religiosis non licet de monasterii bonis disporre. *præmissâ Prælati licentia Religiosis non licet de monasterii bonis disporre.* glosa, de his quæ vi met. &c. Hoc ipsum supra agentes de consensu tacito insinuavimus. Idem etiam censendum existimo de licentia fraude, dolo è impetrata, ut non incongruè ex dicto Capite, Abbas, junctâ glosa potest deduci, & no avit Navatrus Comm. 2. de Regul. n. 21. Dolus autem vel fraus tunc contingit, quando circumstantia quædam celatur Prælati, quam si agnosceret, licentiam illam denegaret. Ad hæc etiam potest reduci licentia à monachis querelis, minis aut murmuracionibus contra Prælatum factis, extorta, ut superius etiam annotavimus, nam constat licentiam illam magis dicendam esse permissionem coactam, ut Navarra advertit Lib. 3. restit. Cap. 1. n. 173.

Secundus casus, quando Prælati concedit subditis rem aliquam ad utendum vel distribuendam contra regulam aut statuta propriæ Religionis; nam eo casu tam concedens, quam hi quibus concessio necessitate fieret, peccarent contra paupertatis votum; nam quamvis administratio bonorum monasterii Abbatibus, Prioribus aut Prælati aliis commissa sit (ut exprèsse habetur 1. 8. quæst. 2. Cap. nulla) tamen jura hæc & alia, si quæ sunt, limitanda veniunt, ut intelligatur tantum in illis casibus, in quibus non obstant regula aut propria Ordinis statuta, quia tunc neque Prælati jure utitur administratione sibi commissa, neque subditus re sibi concessa, quare neuter est in conscientia tutus, neque ille administrando bona sine juris aut regulæ facultate, quod idem est, ac si sine licentia administraret; neque hic utendo bonis à non habente administrandi auctoritatem, concessis.

Idem quoque judicandum erit casu quo Prælati inferiori, à superiori Prælati inhibeat monasterii bona administrare, in hunc illum vè usum, possunt enim Prælati superiores inferiorum jurisdictionem justis de causis limitare, & tunc inferioribus Prælati non licet sine proprietatis vitio, sibi ablatam auctoritatem reassumere.

Tertius casus, si Prælati subdito licentiam utendi re aliqua liberè & independenter à se; quia tunc similis licentia esset injusta, & Monachus ea utens, proprietarius, ut infra plenius differemus.

Idem etiam censendum erit, cum Prælati Monachis præbent facultatem utendi rebus Monasterii in omnes usus indifferentes sive licitos sive prophanos, quamvis id fiat dependenter à sua voluntate, cum hoc ipsum Prælati facere nequeat ut in sequentibus etiam latius dicemus.